

AZ EGRI TÖRVÉNYHÁZ ÉPÜLETÉNEK TÖRTÉNETE

Bíróságtörténeti kiállítás

EGRI TÖRVÉNYSZÉK
2018. ÁPRILIS 4.

Az egi Törvényház 2015–2018-as teljeskörű rekonstrukciója alkalmából az Egi Törvényszék történeti kiállítást rendez, amelynek célja a megújult épület múltjának bemutatása, jelenünk mellémúltunk állítása, hogy értékeinket a jövő számára is megismerhetővé tegyük.

Tíz, gazdag képanyaggal és a legfontosabb tudnivalókat tartalmazó ismertetővel készült roll up, egy eredeti tárgyakból álló enteriőrsarok valamint három, a múltat és jelent párhuzamba állító paraván várja a kedves látogatókat a Törvényház épületében.

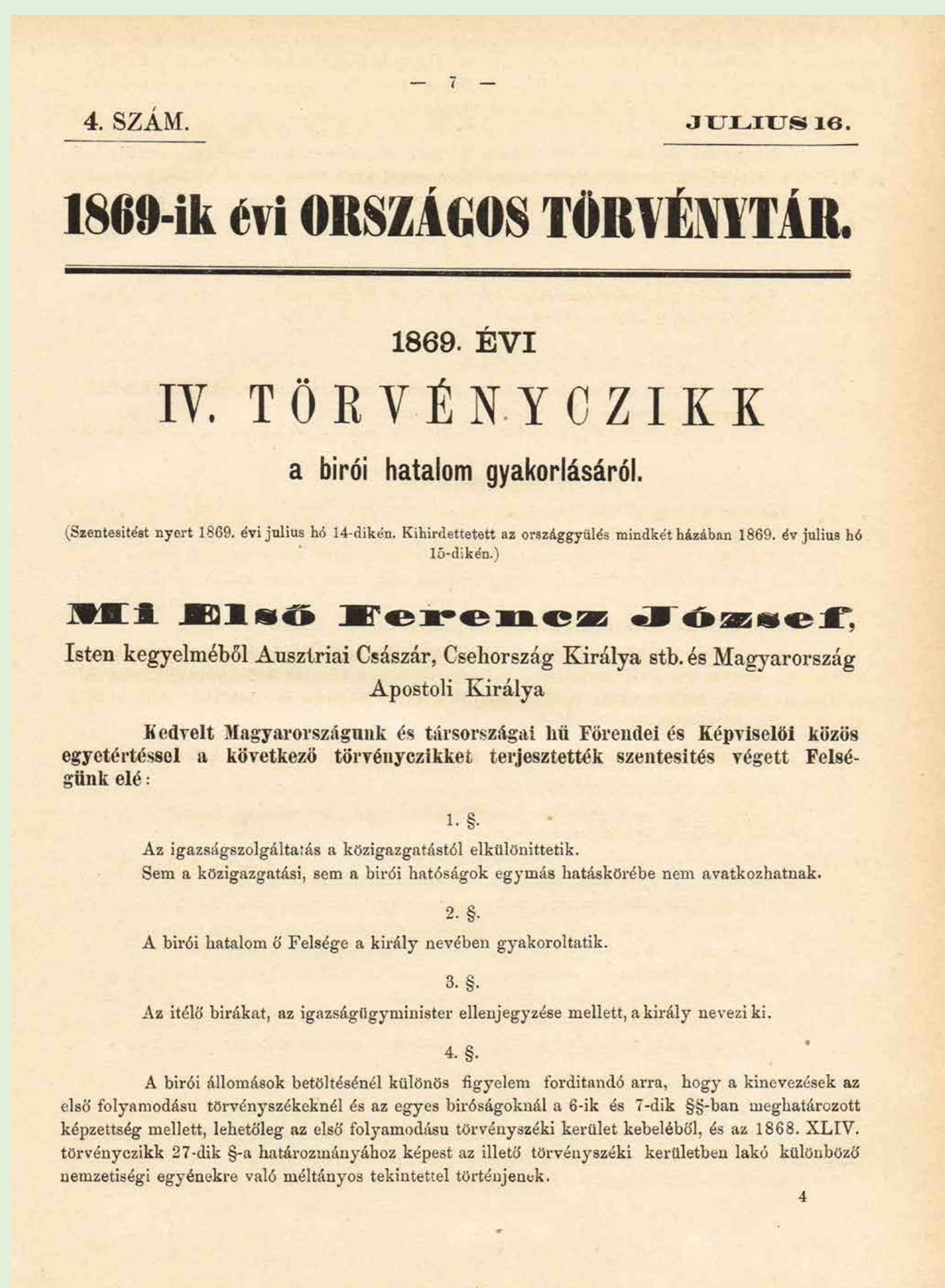
A rendezvény támogatója az Országos Bírósági Hivatal.

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFY ZOLTÁN

Székhely: 102. kőtelek, Tökösödés 1822. számú hercegnyozóll bádéggal

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

A MODERN BÍRÁSKODÁS KEZDETEI ÉGERBEN

1869. ÉVI IV. TÖRVÉNYOZIKK a bírói hatalom gyakorlásáról.

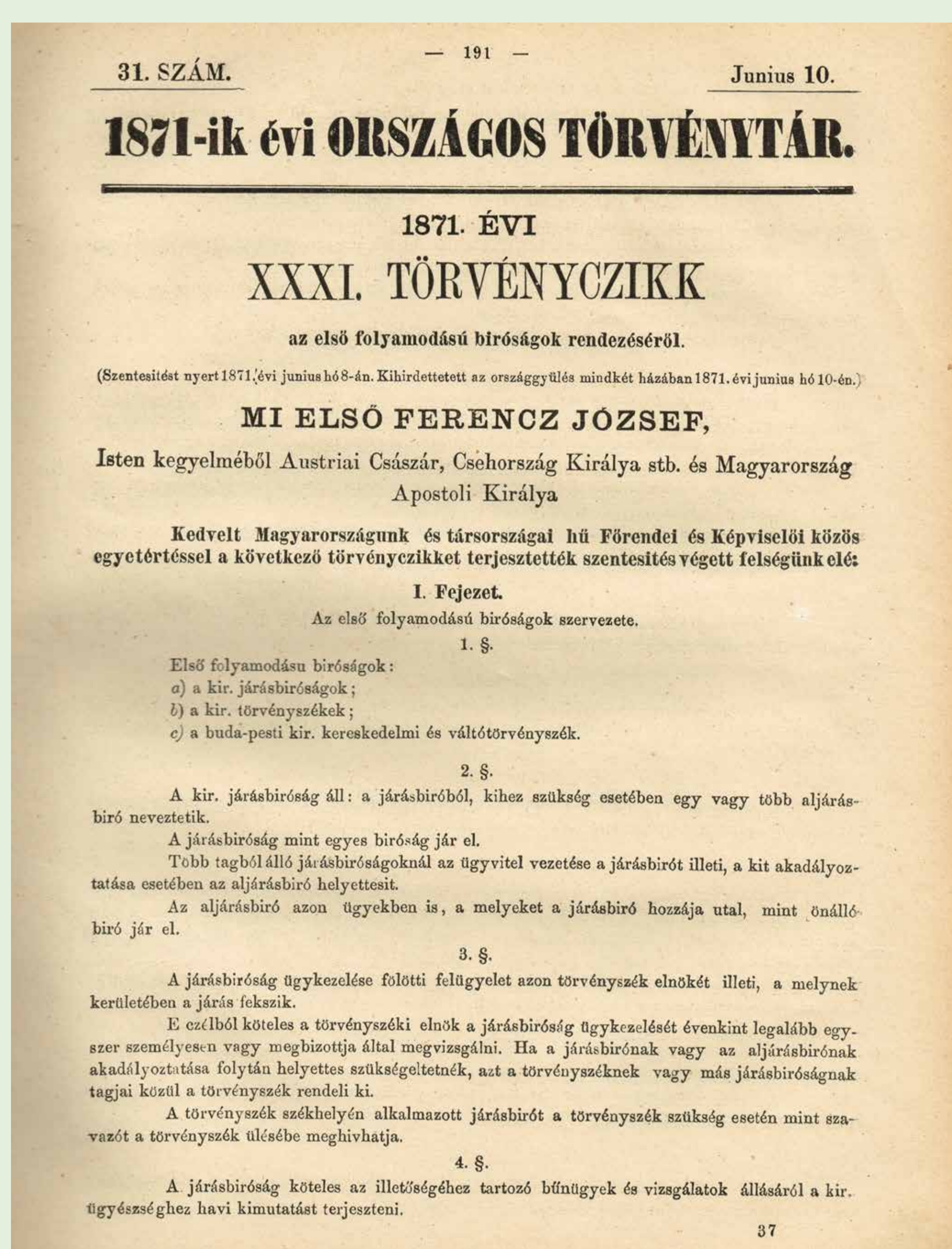
(Szentelést nyert 1869. évi július hó 14-ikén. Kihirdetést az országgyűlés mindeket hátkában 1869. évi július hó 15-ikén.)

MI ELSŐ FERENCZ JOZSEF,
Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Csehország Királya stb. és Magyarország Apostoli Királya

Kedvelt Magyarországnak és társországai hű Főrendel és Képviselői közös egyetértéssel a következő törvényeket terjesztették szentesítés végett Felsőgünk elé:

1. §
Az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönül.
 2. §
Sem a közigazgatási, sem a bírói hatóságok egymás hatáskörébe nem avatkozhatnak.
 3. §
A bírói hatalom ö Fősege a király nevében gyakorolatik.
 4. §
Az ítélő bíróságok az igazságügyminiszter ellenjegyzése mellett, a király nevezi ki.
- A bírói állományok betöltésénél különös figyelem fordítandó arra, hogy a kinevezések az első folyamodású törvényszékekkel és az egyes bíróságokkal a 6-ik és 7-ik §-ban meghatározott képzettség mellett, lehetőleg az első folyamodású törvényszékek keretéből, és az 1868. XLIV. törvények 27-ik §-a határozatához képest az illető törvényszéki kerületben lakó különböző nemzetiségű egyénekre való méltányos tekintettel történjenek.

Az 1869. évi IV. törvények első oldalának részlete a korabeli törvénytárból.

1871. ÉVI XXXI. TÖRVÉNYOZIKK az első folyamodású bíróságok rendezéséről.

(Szentelést nyert 1871. évi június hó 8-án. Kihirdetést az országgyűlés mindeket hátkában 1871. évi június hó 10-án.)

MI ELSŐ FERENCZ JOZSEF,
Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Csehország Királya stb. és Magyarország Apostoli Királya

Kedvelt Magyarországnak és társországai hű Főrendel és Képviselői közös egyetértéssel a következő törvényeket terjesztették szentesítés végett Felsőgünk elé:

1. Fejezet.
Az első folyamodású bíróságok szervezése.
1. §
Első folyamodású bíróságok:
a) a kir. járásbíróságok;
b) a kir. törvényszékek;
c) a kúria-pozsói kir. kereskedelmi és váltótörvényszék.
2. §
A kir. járásbíróság áll: a járásbíróból, kinek székébe esetében egy vagy több aljárásbíró nevezetik.
3. §
A járásbíró mint egyes bíróság jár el. Több tagból álló járásbíróságoknál az ügyvitel vezetése a járásbíró illeti, a kit akadályoztatás esetén az aljárásbíró helyettesíti.
4. §
Az aljárásbíró azon ügyekben is, a melyeket a járásbíró hozzája utal, mint önálló bíró jár el.
5. §
A járásbíróság ügykezelése fölötti felügyelet azon törvényszék elnökét illeti, a melynek kerületében a járás fekszik.
6. §
E czírből kivétel a törvényszéki elnök a járásbíróság ügykezelését évenként legalább egyszer személyesen vagy megbízója által megvizsgálni. Ha a járásbírónak vagy az aljárásbíróknak akadályoztatás folytán helyettes megjelölésük, az a törvényszéknek vagy más járásbíróságnak tagjai közül a törvényszék rendeli ki.
7. §
A törvényszék székelyén alkalmazott járásbíró a törvényszék székébe eseten mint szavazót a törvényszék ülésébe meghívhatja.
8. §
A járásbíróság köteles az illetéktelen tartozó büntények és viasglatok állásáról a kir. egyéniségekhez havi kimutatást terjesztetni.

Az 1871. évi XXXI. törvények első oldalának részlete a korabeli törvénytárból.

A Záhrtzky-ház a Megyeháza szomszédságában. (Zempléni Múzeum)

Az Oroszlán vendéglő és a kir. Járásbíróság épülete, később polgári leányiskolává alakították.

Kiadó lakás.

A főtemplom fölött elterülő vásártérre levő 777. számú emeletes házban: az **egész emeleti rész**, — melyben még jelenleg az egri kir. Járásbíróság székél, — a jövő évi **janár hó**tól bére adandó több évre. A helyiség alkatrészei ezek: 6 szoba, egy konyha, egy kamara, és egy fás fészer; — kívánatra pedig még hozzá egy istálló két lóra. A háznál van szivattyús kút.

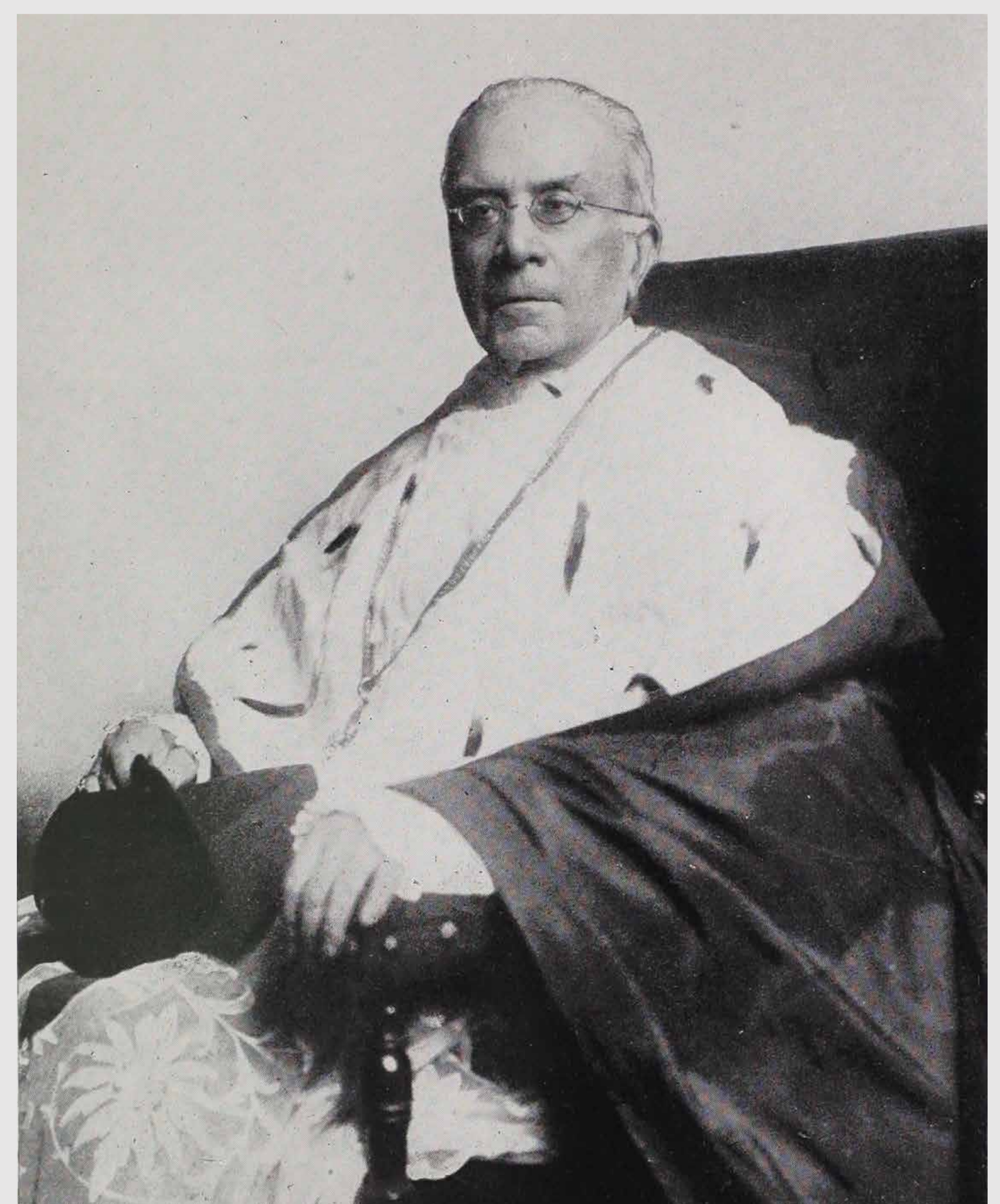
A helyiség megtekinthető: reggeli 7 órától 8-ig és délután 5-től 7-ig.

Egy lakáshirdetés az Eötvös-házból, ahol a Járásbíróság is székelt.

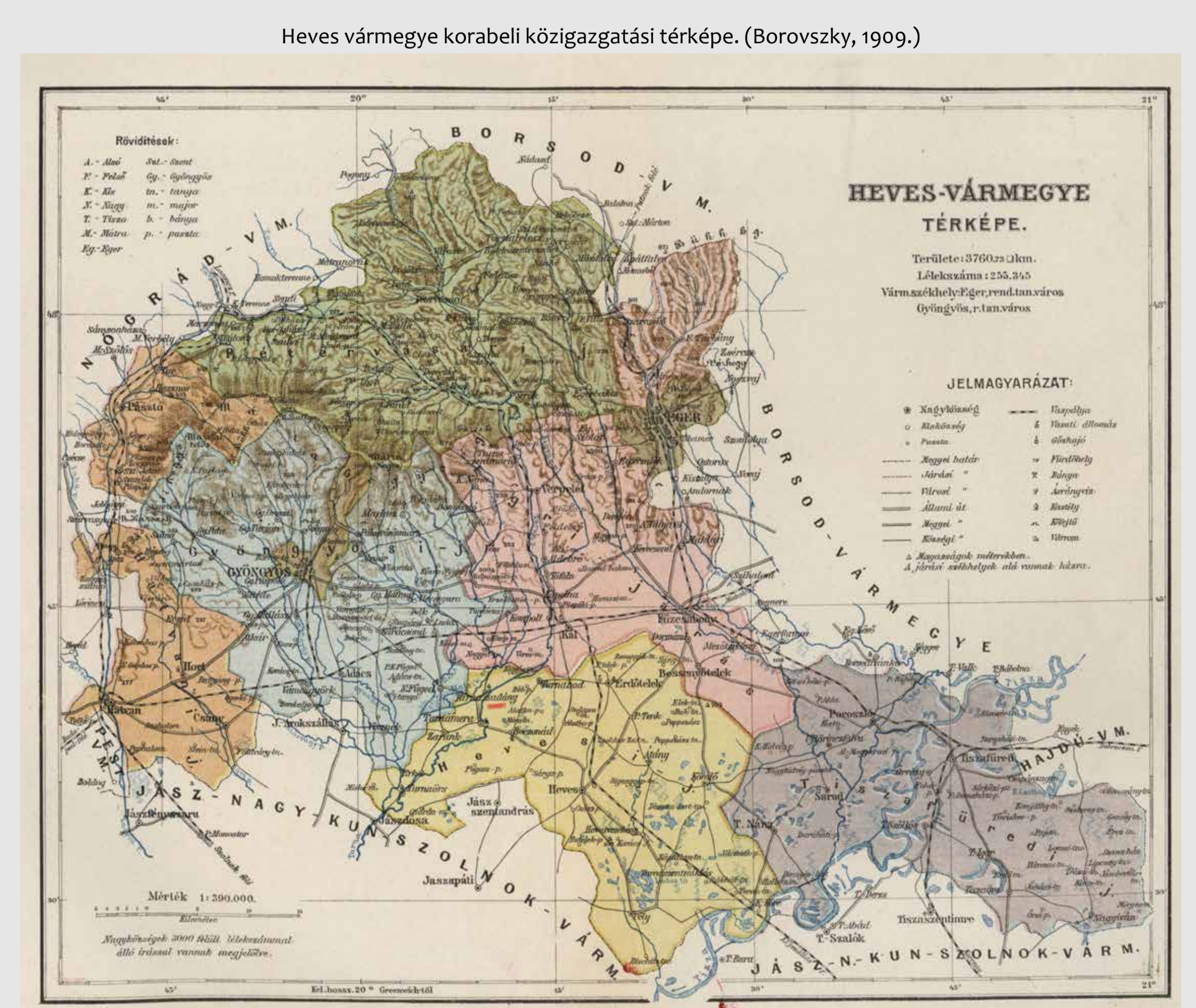
BARTAKOVICS BÉLA.

Bartakovics Béla, egri érsek portréja. (Borovszky, 1909.)

Samassa József, egri érsek portréja. (Borovszky, 1909.)

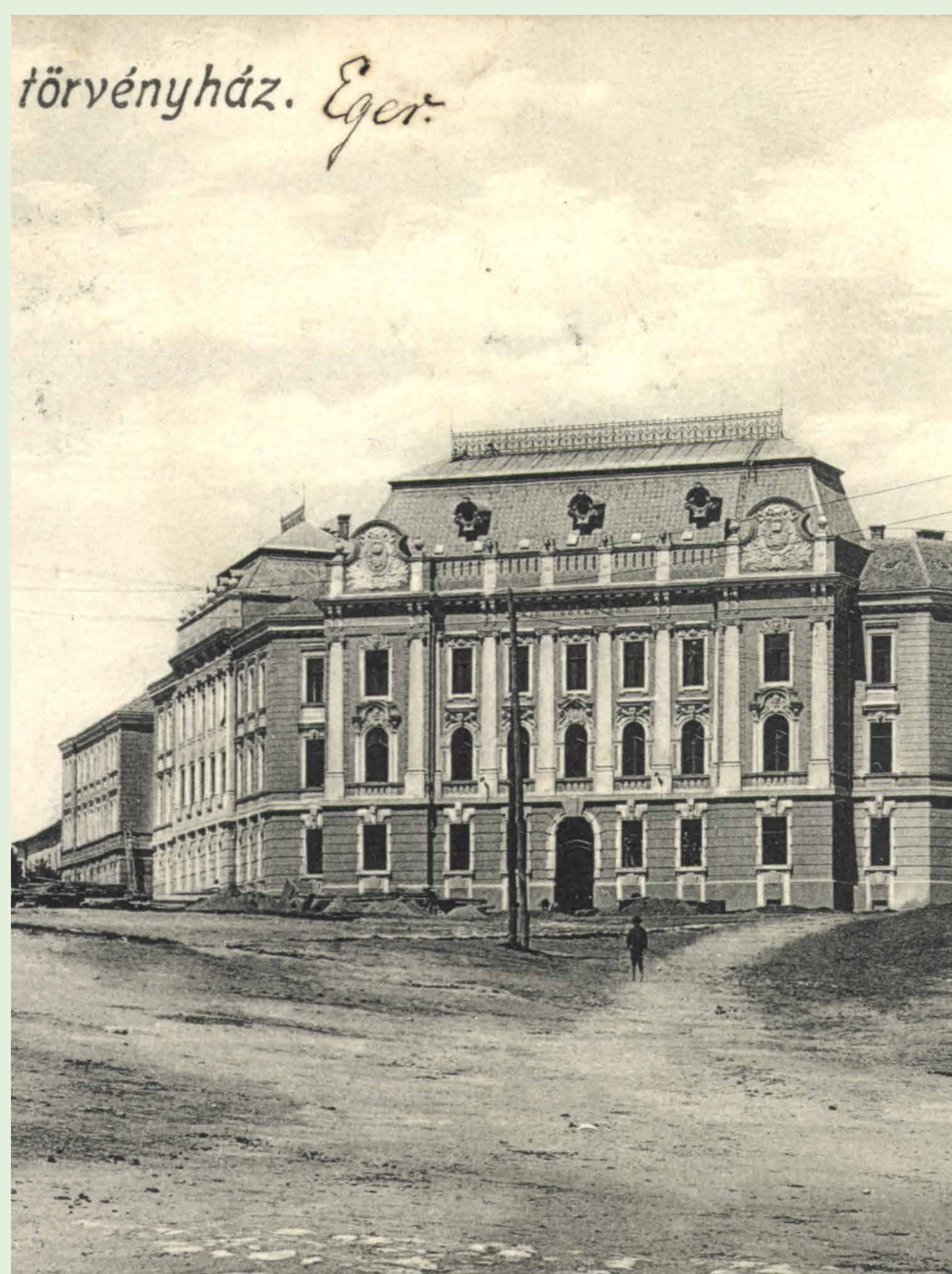
A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

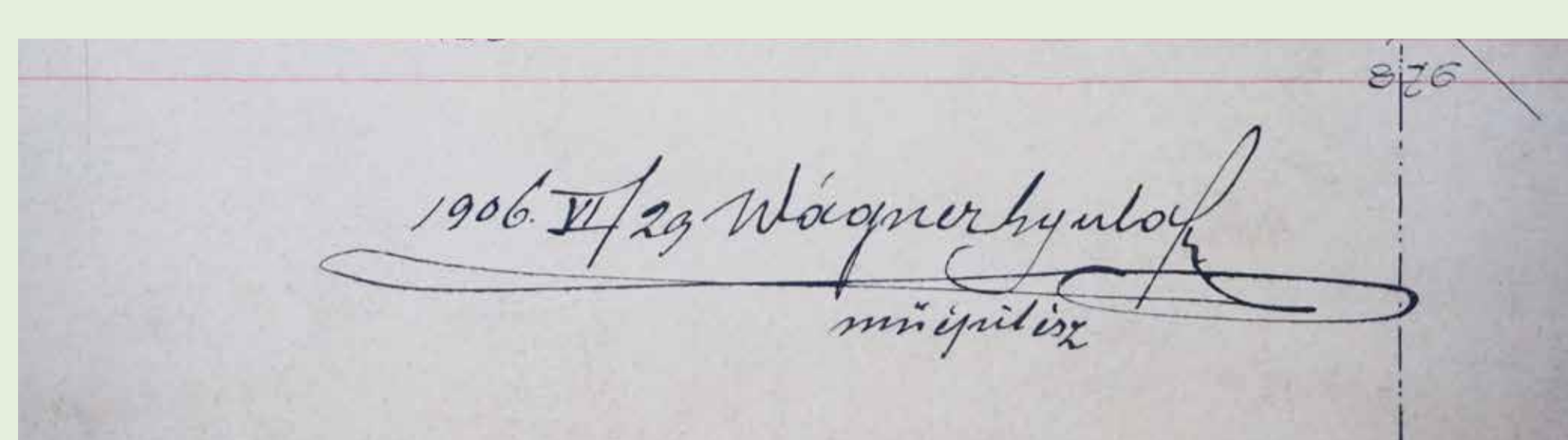
Felhasznált irodalom:
CSUTORÁS László: Törvénykezés. In: Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai. Heves vármegye, Országos Monographia Társaság, Budapest, 1909, 281–293.
SALLAI Tamás: A Heves Megyei Bíróság emlékkönyve. Heves Megyei Bíróság, Eger, 2006.

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

AZ EGRI TÖRVÉNYHÁZ ÉPÍTÉSÉNEK TÖRTÉNETE

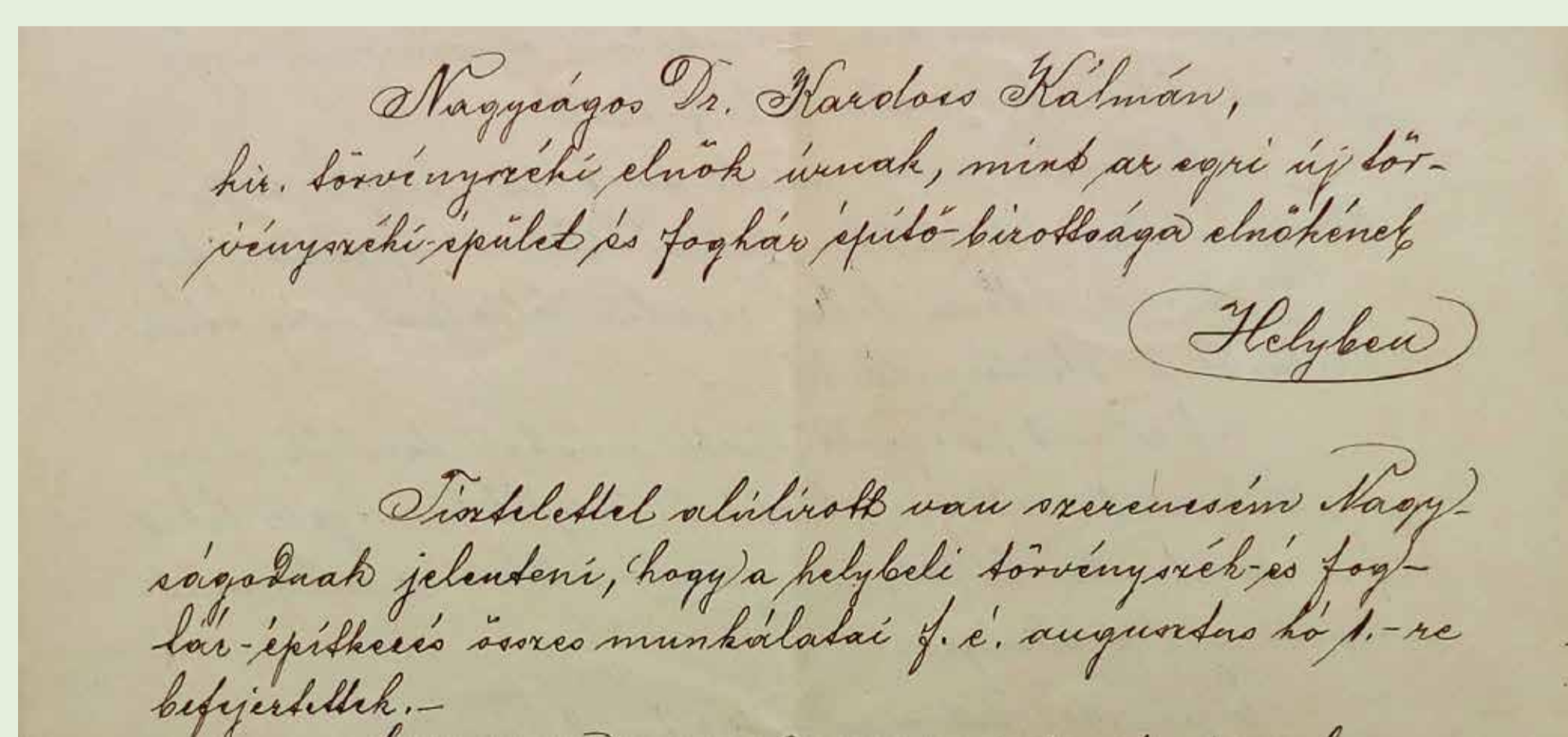
A Törvényházi készült egyik legkorábbi fényképfelvételből készült képeslap. Az épület előterében még építési anyagok láthatók. (Zempléni Múzeum)

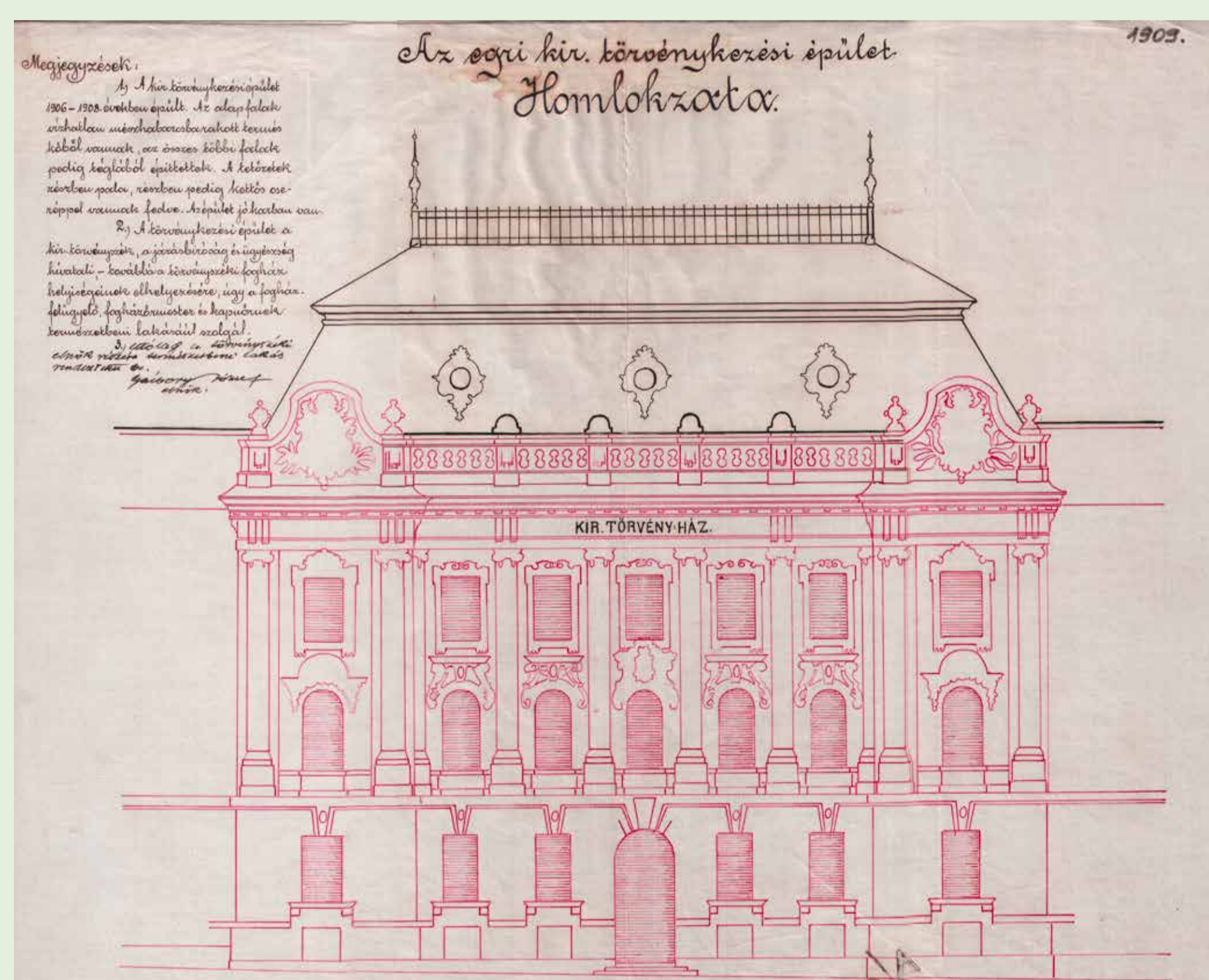
Wagner Gyula műépítészi aláírása a kész terveken. (Egri Törvényszék Irattára)

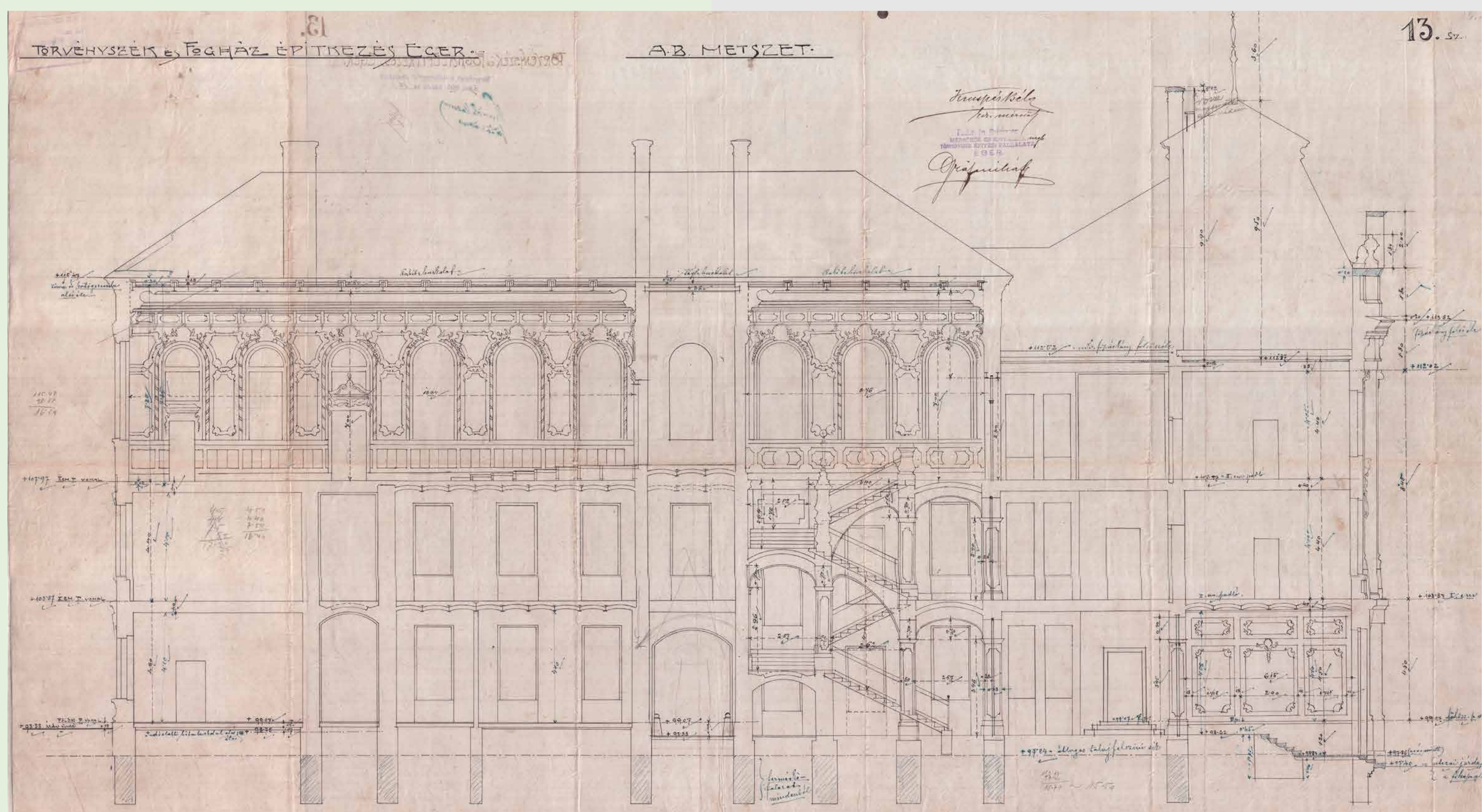
Heil Vilmos, a lakatosmunkák kivitelezőjének iratfejléce. (Egri Törvényszék Irattára)

Kruspér Béla jelentése az építkezés befejezéséről Kardoss Kálmán törvényszéki elnöknek. (Egri Törvényszék Irattára)

Az épület főhomlokzatának részlete a kiviteli terveken. (Egri Törvényszék Irattára)

Az épület esküdtzéki terménél átfelvett metszeti rajza a kiviteli terveken. (Egri Törvényszék Irattára)

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Az 1890-es években nyilvánvalóvá vált, hogy Oroszlán vendéglő bővítése ellenére sem oldódott meg teljesen az egri bíróságok elhelyezési gondja. Noha már egyazon épületben működhetett a törvényszék és a járásbíróság, sőt a börtön is a szomszédban, a Megyeháza udvarán, a rendes működéshez mindez még mindig elégtelennek bizonyult. Ennélfogva hamar felmerült egy új igazságügyi palota építésének az igénye, ám sokáig mégsem történt ebben az ügyben előrelépés.

Az 1896-ban elfogadott, majd 1900-ban hatályba lépett új bűnvádi és esküdtzéki eljárás adott lökést az új épület felépítéséhez. A régi törvényszéki épületben ugyanis a polgári és fenytő tanácsüléseket nem lehetett már zavartalanul megtartani, és még kevésbé az esküdtzéki tárgyalásokat, amelyeket éppen ezért az akkor újonnan felépült városháza dísztermében tartották. Ez azonban a közigazgatási feladatok ellátását akadályozta, így város visszavonta a terem használatának lehetőségét.

A helyszűke mellett az egri törvénykezési szerveknek otthont adó épületek időközben leromlott állapota is sürgette az új törvényház megépítését. Végül 1904-ben az igazságügyi kormányzat a törvénykezési épületek és a fogházak építésére előirányzott költségvetési összegbe az egri építkezést is betervezte. A munkálatok 1906-ban kezdődtek el. Az egri városi szervek elé májusban kerültek a tervek, amelyeket a városi építési szakosztály véleménye alapján a polgármester helybenhagyott.

Az épületet az igazságügyi építkezésekben nagy tapasztalattal rendelkező szakavatott mester, Wagner Gyula építész tervezte, aki 1906. június 29-én írta alá jóváhagyólag a kiviteli terveket. A kivitelezés koordinálására felállították „az egri új törvényszéki épület és fogház építő bizottságát”, amelynek elnöke dr. Kardoss Kálmán királyi törvényszéki elnök volt. Az ellenőri és művezetői pozíciót Kruspér Béla királyi mérnök töltötte be, aki folyamatosan tájékoztatta az elnököt az építkezés aktuális állapotáról. Ő vezette az építési naplót is, amelyek közül mindössze egy maradt fenn; ebből kiderül, hogy a vasmunkákkal Heil Vilmos budapesti lakatosmester vállalkozót bízták meg. A kivitelezést az aradi székhelyű Fodor és Reisinger cég végezte, amelynek megbízottjai az egri építkezésen Gráf Mihály művezető és Szobota Nándor helyettes művezető voltak.

1908. augusztus 8-án kelt levelében Kruspér Béla királyi mérnök jelentést tett „Nagyságos Dr. Kardoss Kálmán, kir. törvényszéki elnök úrnak” arról, hogy „a helybeli törvényszék- és fogház-építkezés összes munkálatai f. é. augusztus hó 1.-re befejeztettek”. Már csak néhány pótmunka volt hátra a hivatalos befejezési dátumot követően, illetve a műszaki felülvizsgálati eljárás húzódnak át az 1909-es esztendőre; utóbbi folyamat levezetésével Kovách Kálmán egri műszaki főtanácsost, kerületi felügyelőt bízta meg a kereskedelmi miniszter 1908. október 9-én. Mind a járásbíróság, mind a törvényszék átköltözött tehát, és megkezdhetette a munkáját 1908 nyarán az új törvénykezési palotában.

Az építkezési irattal. (Harsányi Zsuzsa fotója)

Felhasznált irodalom:
CSUTORÁS László: Törvénykezés. In: Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai. Heves vármegye, Országos Monographia Társaság, Budapest, 1909, 281-293.

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

WÁGNER GYULA (1851–1937) A TÖRVÉNYHÁZ TERVEZŐJE

Wágner Gyula 1851. november 28-án született Pesten, építészcsalád harmadik gyermekeként. Édesanyja, Redlich Klára 1846-ban ment feleségül Wágner Jánoshoz, és házasságukból – 1848 és 1870 között – tizenhárom gyermek született. Az édesapa, Wágner János építészként, illetőleg építőmesterként dolgozott. Gyula testvérei is építéssel foglalkoztak. A család a korszak egyik építészdinastiájává vált. Apa és fiai saját irodát működtettek, amely a család lakhelyével együtt a Hatvani, majd az átnevezés után Kossuth Lajos utca 14–16. szám alatti, maguk építtette bérházban kapott helyet Budapesten.

Wágner Gyula a budapesti Királyi József Műegyetem hallgatója volt 1869–1870-ben, majd építészeti tanulmányait a bécsi Műegyetem mérnöki fakultásán folytatta. 1874 októberében két évvel fiatalabb Ödön testvérevel együttiratkozott be a bécsi Képzőművészeti Akadémiára, ahol 1874 és 1877 között Theophil von Hansen (1813–1891) mesternél hét szemesztert töltött el. Ez az időszak meghatározó volt Gyula számára, amiről leginkább épületeinek formavilága tanúskodik.

Az 1880-as évek elején már tervező építészként találkozunk Wágner Gyula nevével a szegedi kerületi börtönnél, ismertebb nevén a Csillagbörtönnél. Ezt követően egyik megbízása érte a másikat, és idővel az igazságügyi tárca „házi építészeként” tartották számon, köszönhetően annak, hogy számos bírósági (elsősorban törvényszéki, kevésbé járásbírói) és büntetés-végrehajtási épület tervezésére kapott megbízást. A legfontosabb épületei között találjuk a bírósági épületek körében a szombathelyi (1889), szabadkai (1889–1891), nyíregyházi (1891), zalaegerszegi, szekszárdi, csíkszeredai (1892), szolnoki (1893), debreceni (1893–1895), dési (1894–1895), máramaroszigeti, szatmári, makói (1896), gyulai, aradi (1897–1899), kecskeméti (1897–1900), kolozsvári (1900–1902), lugosi (1901–1902), székesfehérvári (1902), szegedi (1906), egri (1906–1908) törvénykezési épületeket. A büntetés-végrehajtási épületek körében pedig a szegedi Csillagbörtönt (1881–1882), a nagyenyedi fegyintézetet (1891), Mosonyi utcai toloncházat (1894–1896).

Csaknem három évtizeden keresztül foglalkozott Wágner Gyula a magyarországi igazságügyi épületek tervezésével. Úgy tűnik, hogy az egri Törvényház (1906–1908) volt az utolsó munkája, és ezt követően már nem dolgozott ezen a pályán.

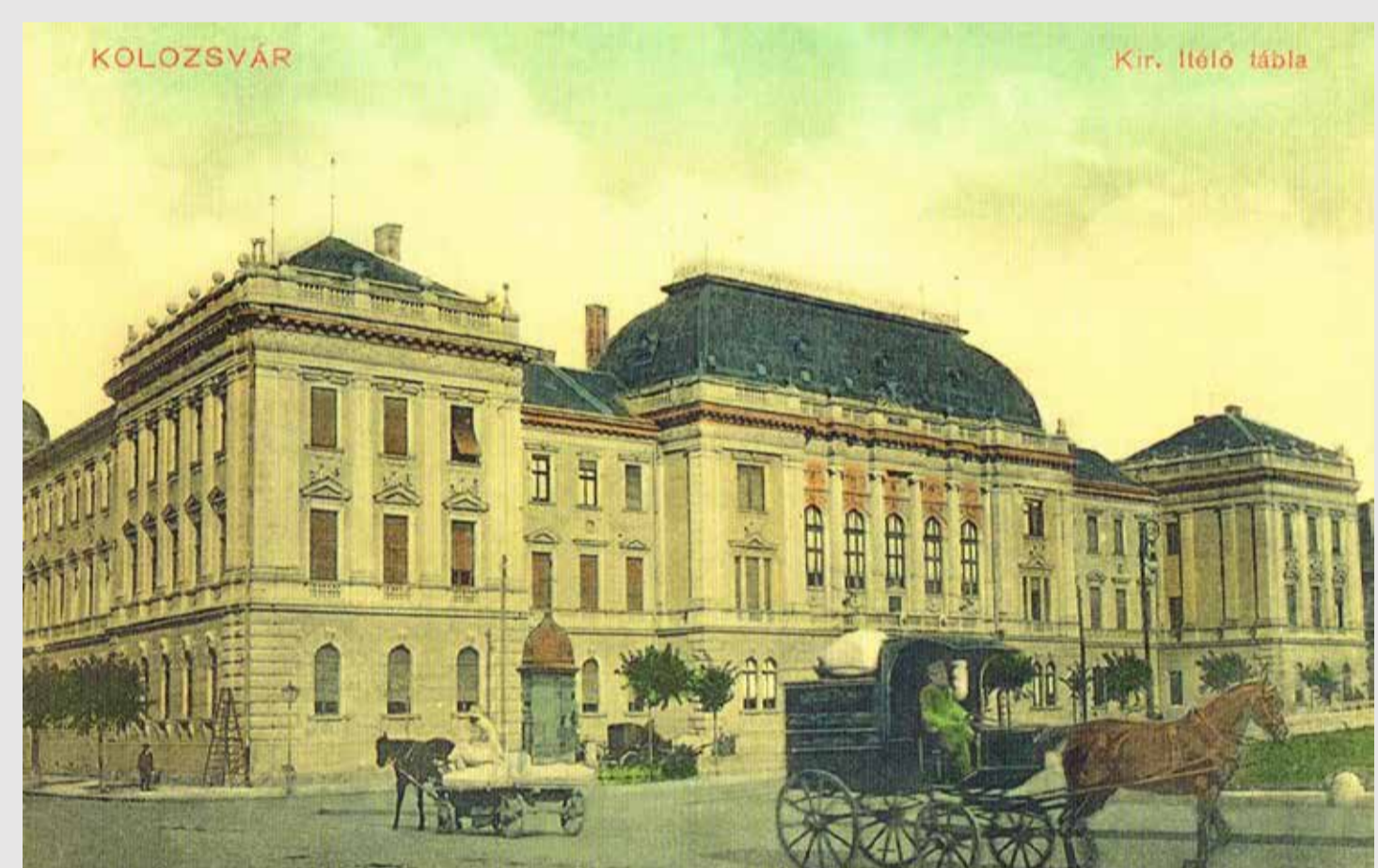
Az első világháborút követő években Bécsben élt második feleségével, Franz Gabriellával a XVIII. kerületi, Gentzgasse 127. szám alatti lakásukban, és itt hunyt el 1937. október 15-én.

Az ifjú Wágner Gyula. (Összefogás a Börtönügyért Egyesület)

Az idős Wágner Gyula feleségével. (Összefogás a Börtönügyért Egyesület)

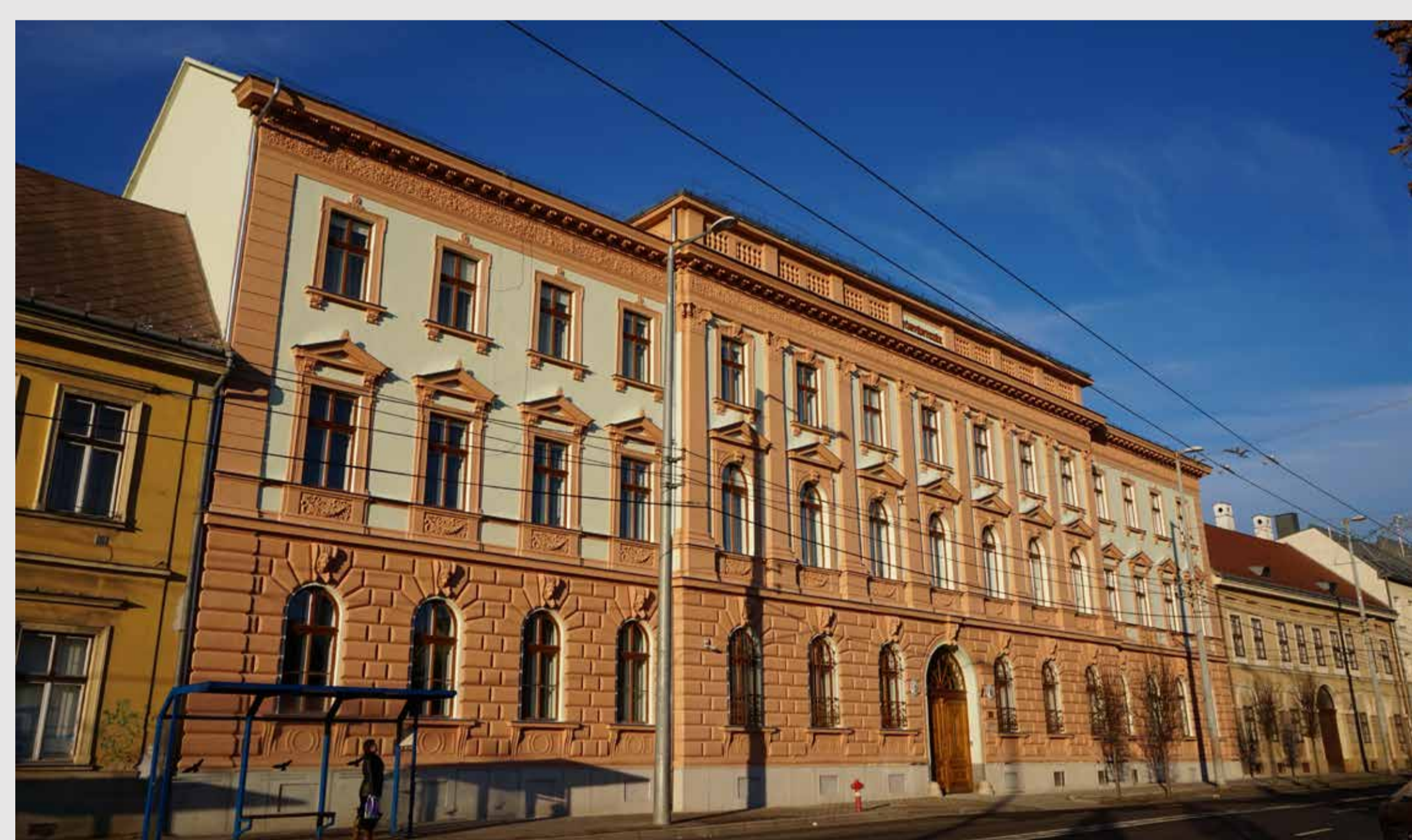
Wágner kolozsvári igazságügyi palotája. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

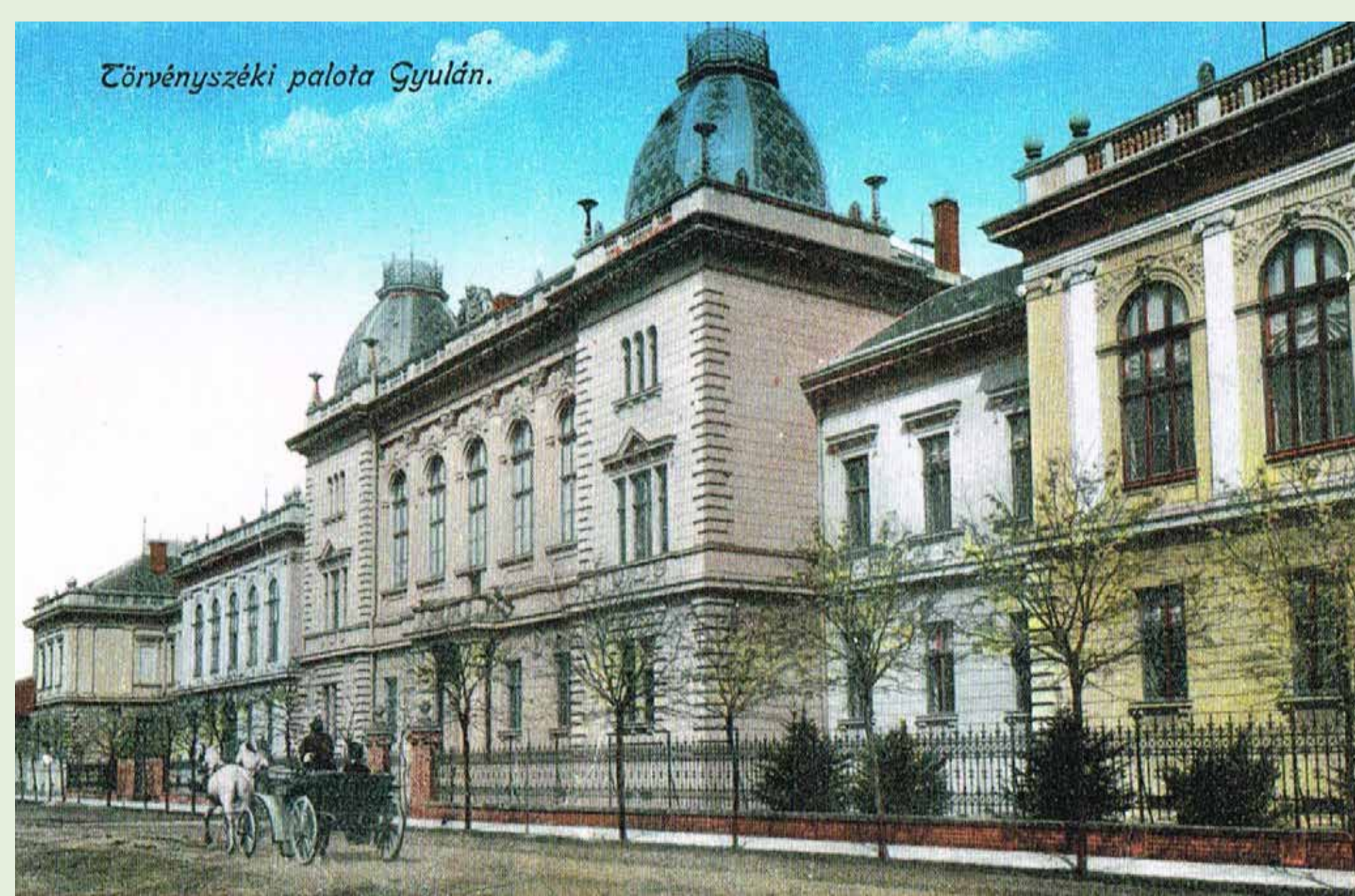
Wágner szekesfehervári igazságügyi palotája. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

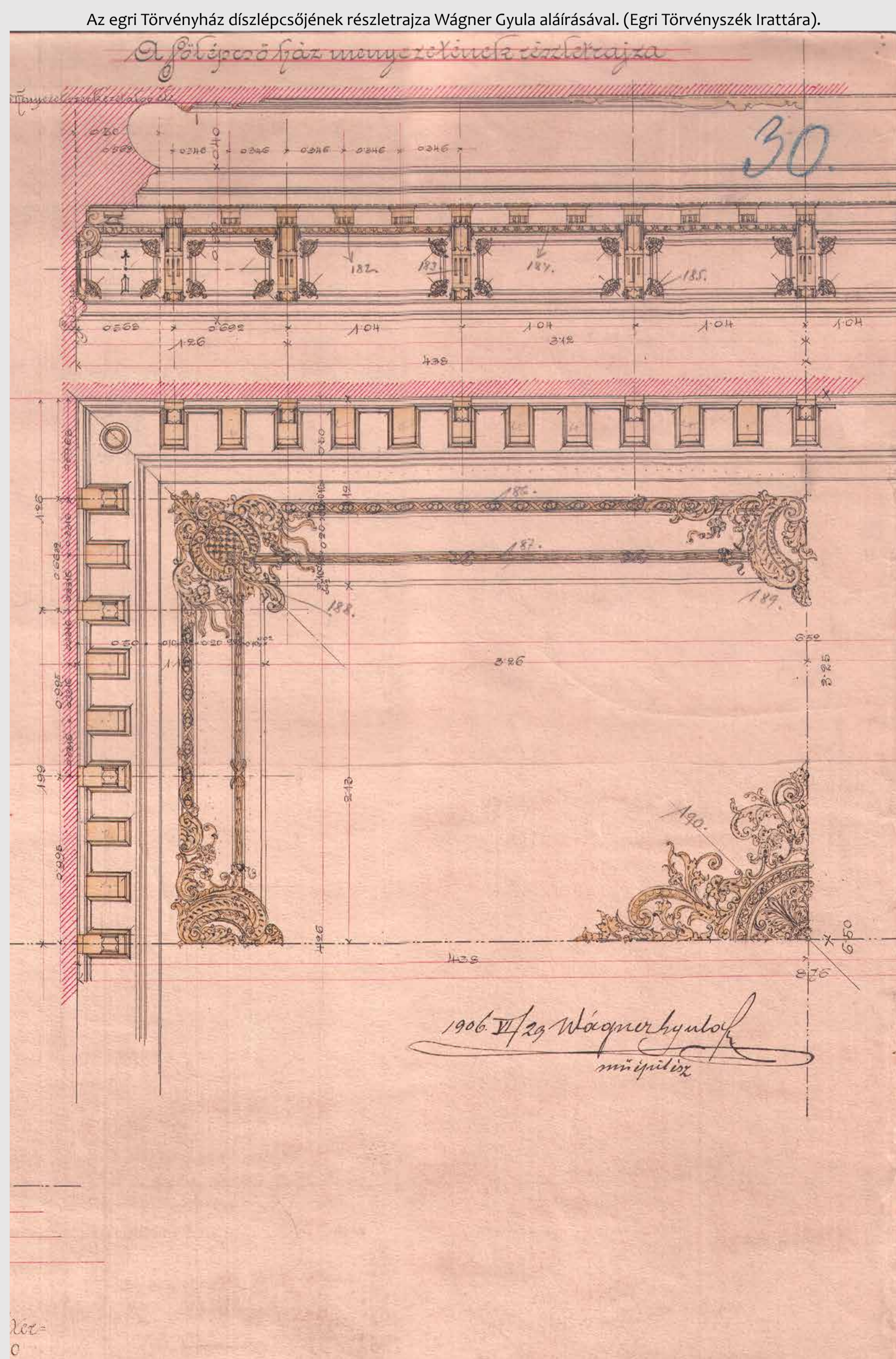
Wágner csikszeredai igazságügyi palotája. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

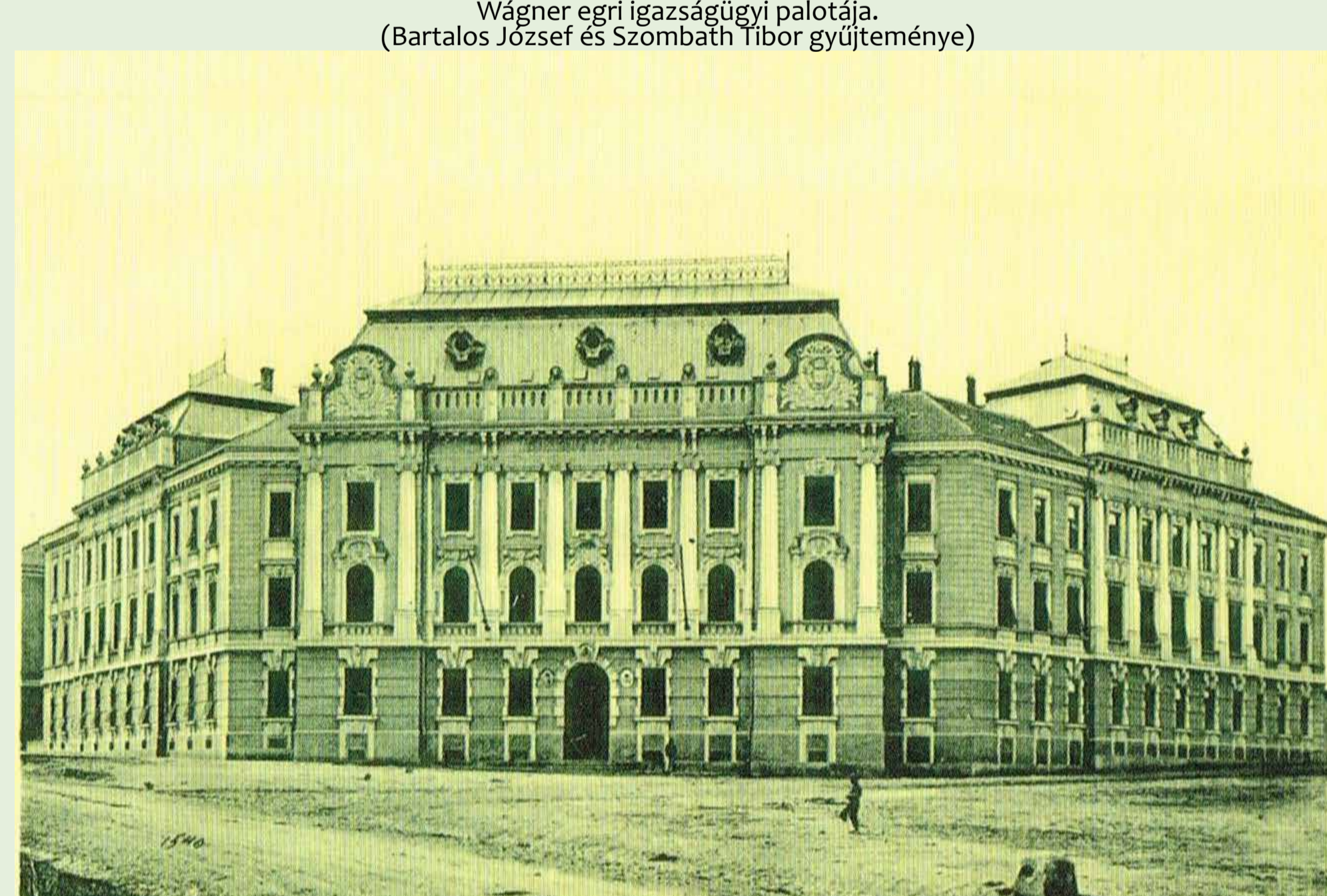
Wágner debreceni ítéltáblai épülete. (Megyeri-Pálffy Zoltán fotója)

Wágner gyulai igazságügyi palotája. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

Felhasznált irodalom: DOBROTKA Katalin: Börtönök tervezője – Wágner Gyula élete és munkássága, ÖBE – Összefogás a Börtönügyért Egyesület honlapja, 2014. november 13.

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFY ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

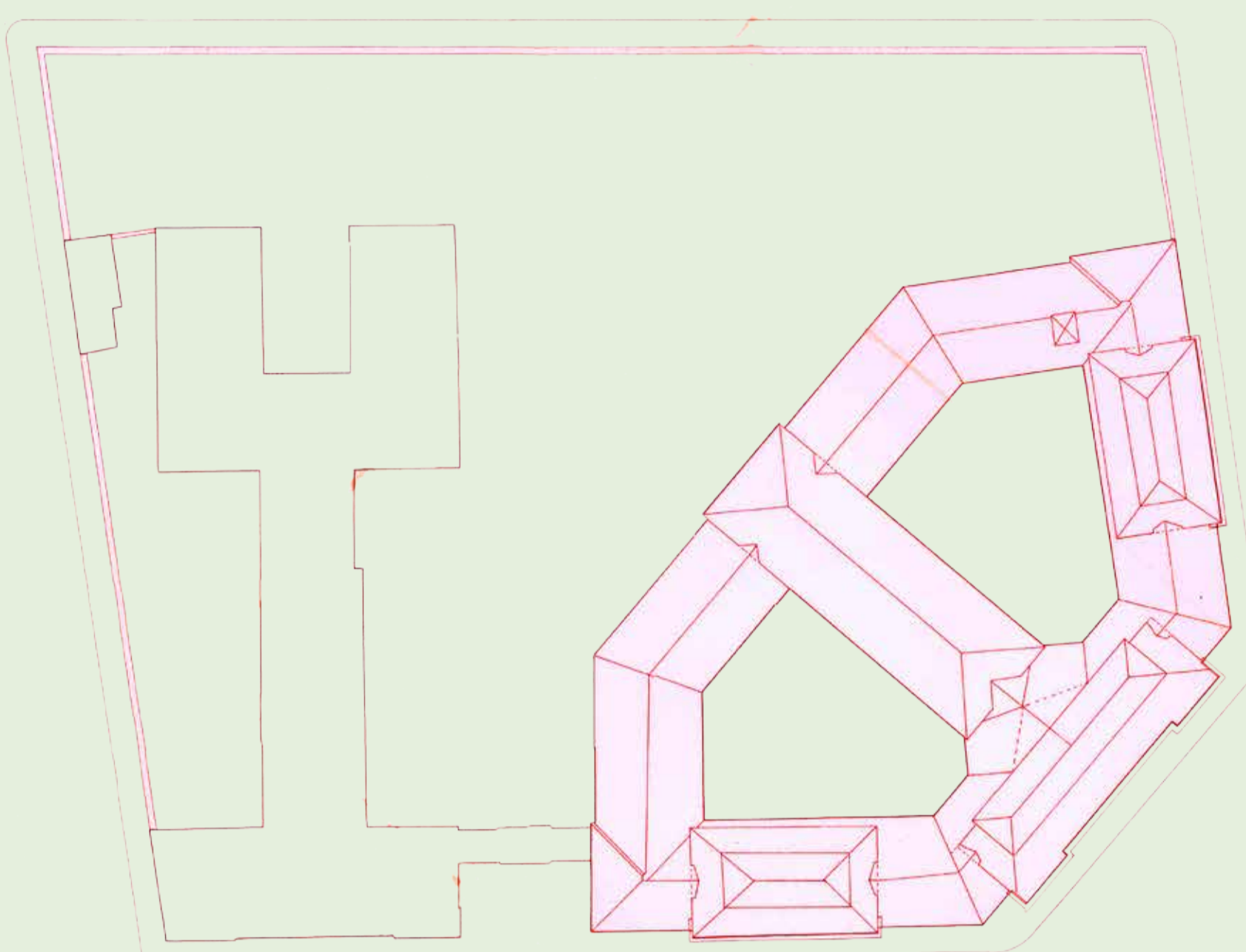

EGRITÖRVÉNYSZÉK

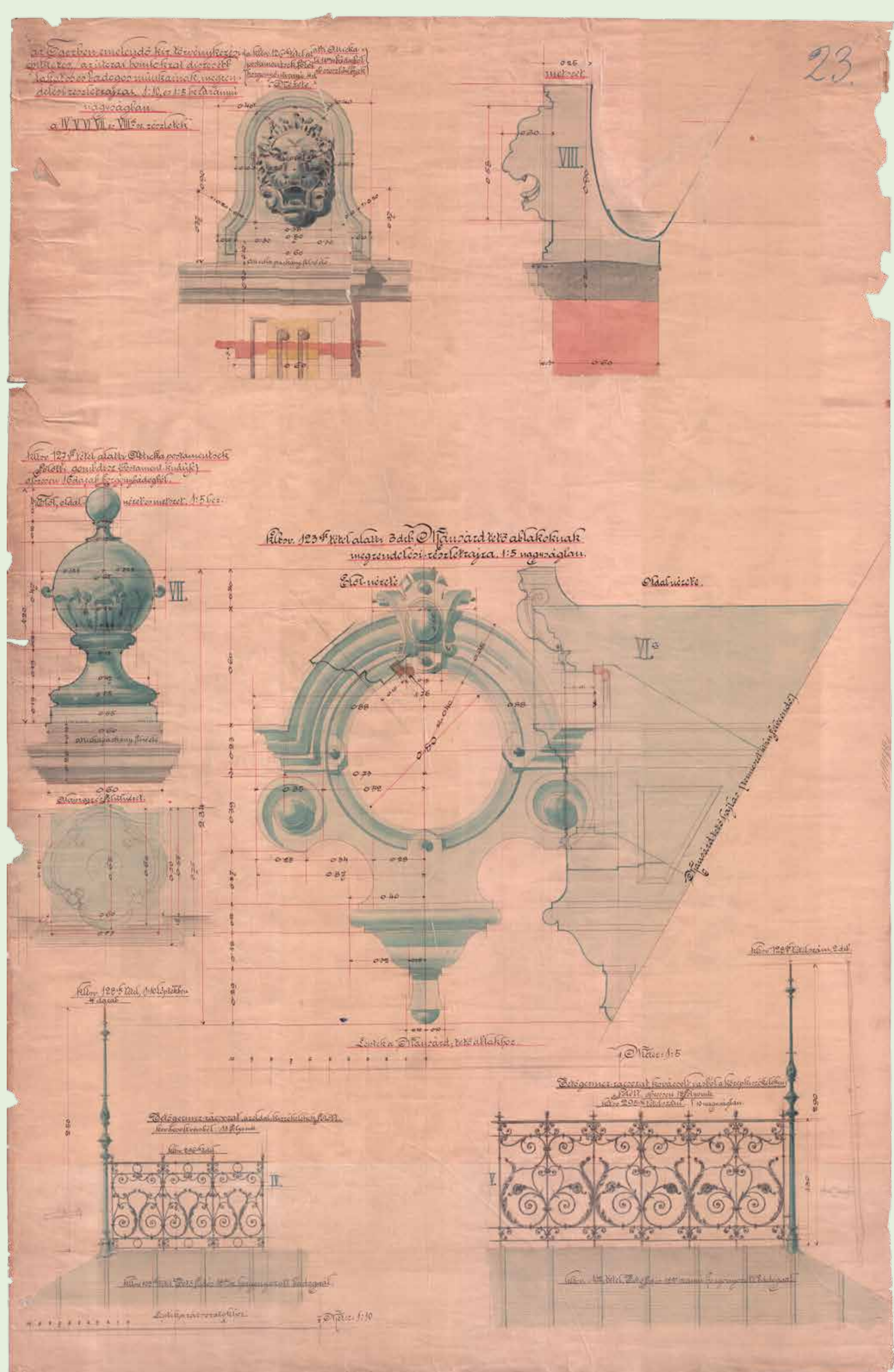
AZ EGRITÖRVÉNYHÁZ ÉPÜLETE

Az egri Törvényszék korabeli színezett képeslapon. (Dobó István Vármúzeum)

Helyszínrajz az egri igazságügyi épületkomplexumról. A telek baloldalán a törvényszéki fogház, a jobb oldalán a hátszögletű Törvényszék helyezkedik el. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

A Törvényszék tetődíszének eredeti részlettervei Wágner Gyulától. (Egri Törvényszék Irattára)

A feljuttott főhomlokzat részlete a „Törvényszék” felirattal és a tetődíszekkel. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

A rekonstruált díszlépcsőház belső architektúrája. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRITÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Az új egri törvénykezési palota székesegyház mögötti Vásártéren épült fel, ott, ahol korábban nem álltak épületek. Az 1896-ban megnyitott dohánygyár után 1906 és 1908 között épült fel a Törvényszék a területen. Az építkezésről a sajtó is beszámolt, lelkesen üdvözölve az új épületet. Az *Egri Ujság* 1908. június 28-i száma már a befejezés előtt álló épületről adott hírt: „Az új törvényszék építési munkái befejeztettek, most négyszáz munkás az apróbb díszítési munkán dolgozik. [...] Az új törvényszék kétemeletes, díszes palota. Gyönyörű benne az esküdtszéki tárgyalási terem, nyolcvan iroda, és hivatalnoki szoba, százhusz rab részére kényelmes cella, kórházi szoba, orvosszoba, tanterem, munkaterem kettő is. Fogházfelügyelői és őrmesteri lakás, nagy sétaudvar. [...] Az új törvényszék helyiségei díszesek s különösen a folyosóktetszetősek, ahol amárvány munkákigenszépnek.”

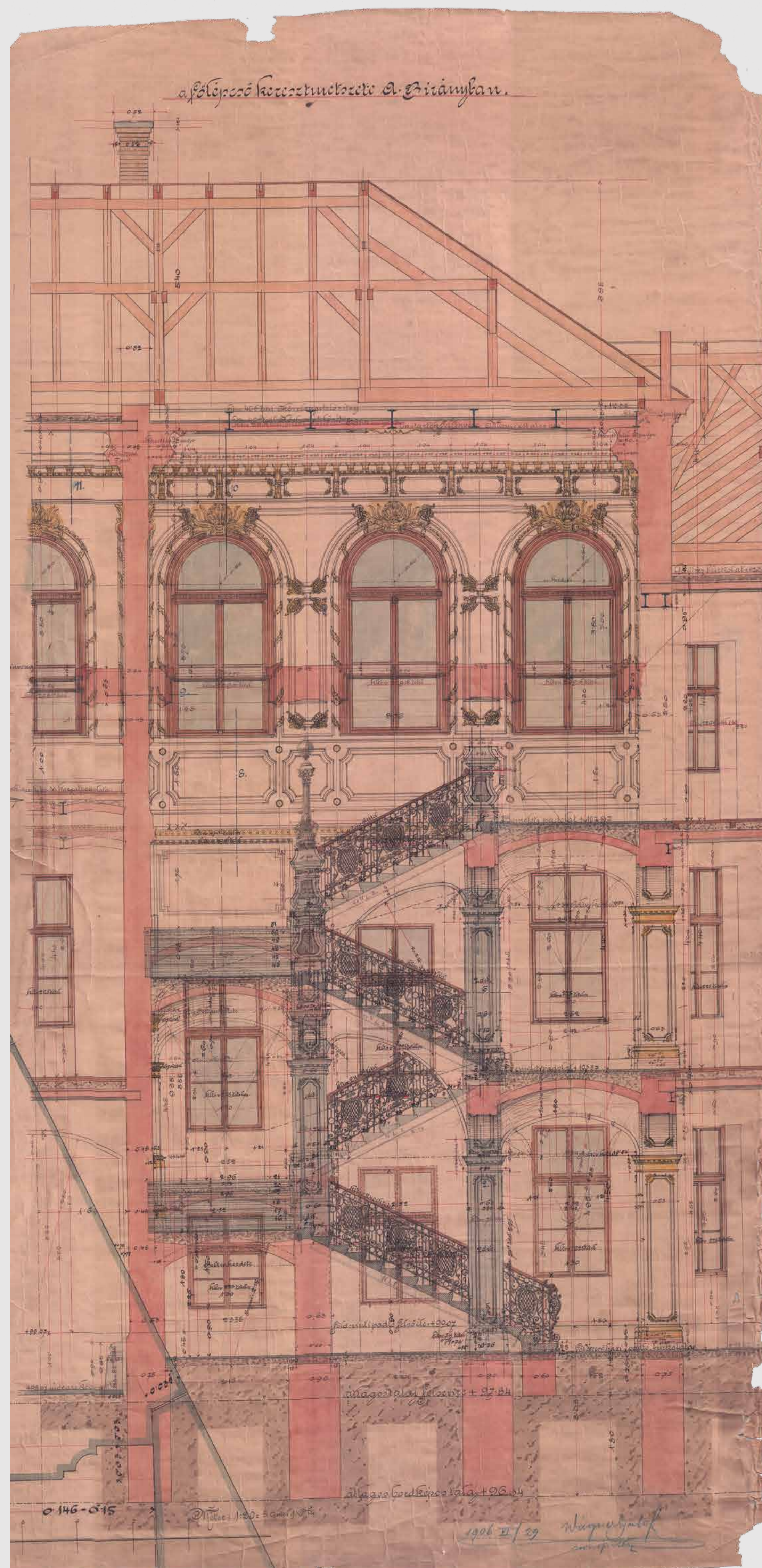
Az új épületegyüttes két nagy elemből állt: a dohánygyár felé eső fogházból és a székesegyház felé eső bírósági szárnyból. Ez utóbbi tömegét akképpen formálta Wágner, hogy a négyzetes telek délkeleti sarkát levágta, így szokatlan, hatszög alakú épülettömb keletkezett, amelytől nyugatra kapott helyet a fogház épülete. A kettő között egy kétszintes átkötő épülettag helyezkedett el, amely a fogház utcai bejárataként szolgált.

A tömeget követve három szakaszra bomlik a Törvényszék főhomlokzati architektúrája. A főbejárati oldal széles középrizalitjához szimmetrikusan csatlakoznak a hasonlóképpen középhangú oldalhomlokzatok. Struktúrájában mindhárom elem nagyon hasonló, mindegyik az úgynevezett „nagyszloprendet” követi, csupán a nyílástengelyek kiosztásában láthatunk eltérést.

A földszintet is átfogó kváderezett lábazati sávot záró párkányról két szint magas pilaszterek futnak fel a konzolos koronázópárkány architrávjáig. A felfelé karcúsodó ión pilaszterek által keretezett falmezőben helyezkednek el az emeleti ablakok. Az első emelet íves záródású ablaksorának barokkos, csigavonalas díszkeretezése a bécsi városi paloták világát idézi, azt az illúziót keltve, hogy mögöttük rejlik a bíróság fő tárgyalóterme. A középső ablak kartusa kijelöli az épület szimmetriatengelyét. A második emelet ablaksora lebeg az első emeleti fölött, és mintha csak a kiugratott széleken ülne rá az első emeleti ablakok íves szemöldökpárkányaira. A koronázópárány konzoljai között, középen kapott helyet a „TÖRVÉNYHÁZ” felirat.

A főpárkány attikájában az első emeleti ablakkötények kőfonatos mintái sejlenek fel, fokozva a barokkos hatást. Az attika posztamensei a pilaszterekhez igazodnak, tetejükről a Wágner által már máshol is alkalmazott oroszlánfejek tekintenek le. A középrizalit széleit itt, a magasban hangsúlyozza igazán a mester egy-egy íves oromzattal és a bennük elhelyezett plasztikus címermezőkkel. Az ezeket közrefogó posztamenseket a távolból barokk vázának tűnő gömbök díszítik. A hatalmas manzárdkupola méltóságteljesen fedi le a barokk palotát idéző pavilonyszerű épülettömböt, amelyet a gerincén elhelyezett díszrács elegánsan kapcsol össze az éggel.

A Törvényszék díszlépcsőházának metszete Wágner Gyula eredeti tervén. (Egri Törvényszék Irattára)

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

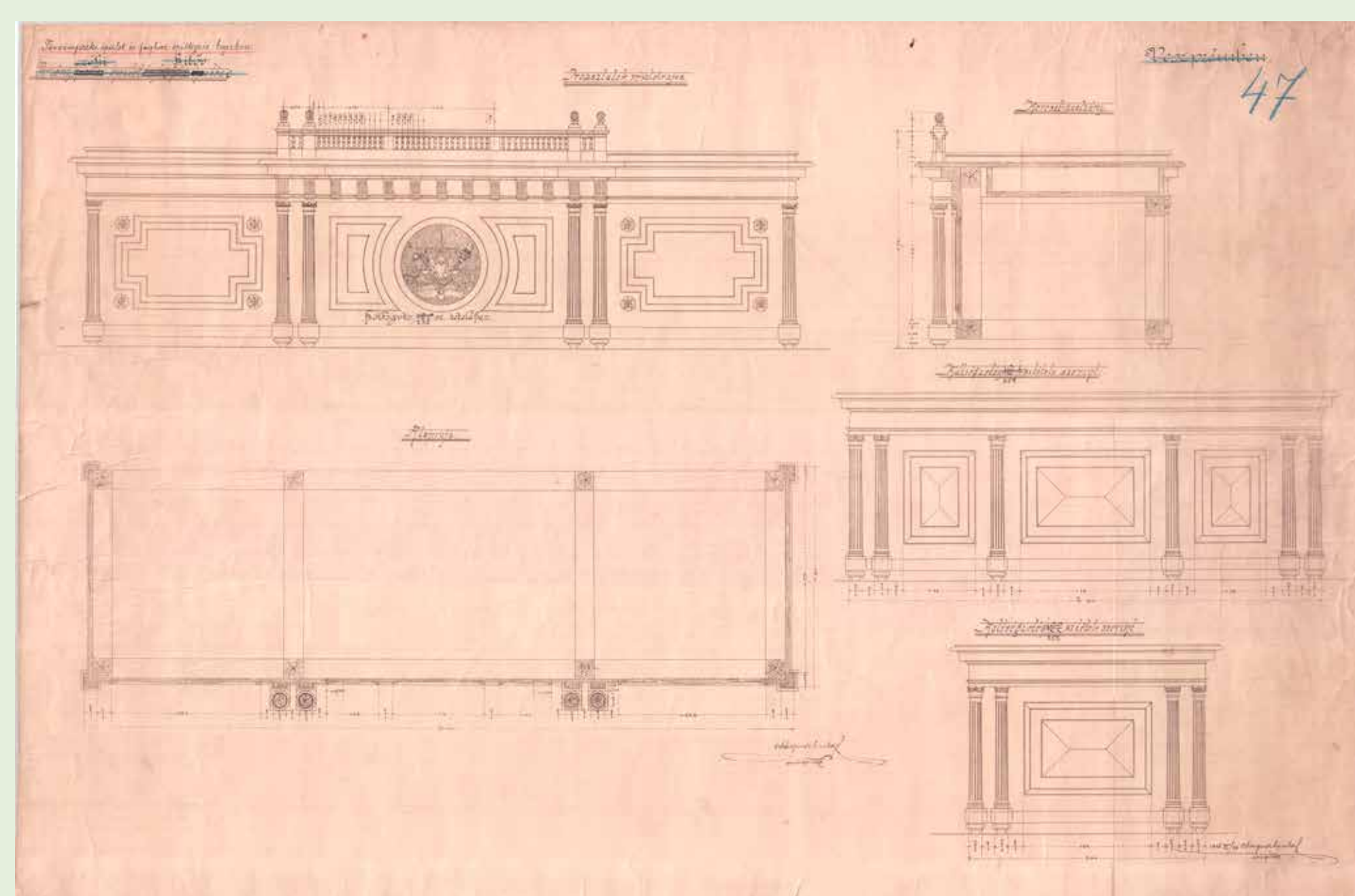
AZ EGRI TÖRVÉNYHÁZ BERENDEZÉSE

1907 őszén – amikor az építkezés még javában folyt – árlejtési hirdetmény jelent meg a Budapesti Közlönyben „az Egerben épülő új törvényszéki és járásbírószági helyiségek beburkolásához és felszereléséhez szükséges bútorok és egyéb felszerelési tárgyak szállításának és egyéb munkák teljesítésének biztosítására”. A megmaradt irattári anyagok között négy boríték árulkodik a jelentkezőkről: Barna Manó kárpitos és bútorgyáros Pollák Jenő műbútorasztalossal közösen pályázott; rajtuk kívül az egri illetékességű Fehér Ignázt műkárpitos, díszítő- és bútorraktár-tulajdonos, továbbá Kerekes Kálmán, aki az első egri épület- és bútorgyárt tudhatta magáénak, valamint Pick Jakab miskolci iparos adta be a pályázatát. A versenyt Kerekes Kálmán és Fehér Ignázt nyerte meg, ők készíthették és szállíthatták a bíróság működéséhez szükséges berendezési tárgyakat, illetve végezheték el a törvényszék meglévő bútorainak a javítását, és a költöztetést is ők bonyolíthatták le.

1908 elején, az építkezés végéhez közeledve már a palota belső kialakításának részleteiről kellett dönteni. Az élelmes vállalkozók feltehetőleg figyelemmel kísérték a folyamatot, és egy alkalmas időpontban ajánlatukkal felkeresték az elnököt. Így tett például a budapesti Dessewffy utcai Bronzáru- és Csillárgyár tulajdonosa, Kulcsár Sándor, aki 1908. január 30-án levelet írt a törvényszéki elnöknek: „Tudomásom van arról, hogy az egri új igazságügyi palota építkezése már annyira előrehaladt, hogy a belső berendezés és így a csillárok beszerzése is időszerűvé vált. Ezen munkálatok teljesítésére van szerencsém szolgáltataimat felajánlani, hivatkozva azon körülményre, hogy ugy az új kolozsvári, mint a kecskeméti igazságügyi palotáknak részére is én szállítottam a világítótesteket, a megrendelők legnagyobb meglepedésére.”

Emellett a Magyar Fém- és Lámpaárugyár is elküldte az árjegyzékét a törvényszéknek, megjegyezve, hogy „15% engedményt nyújtunk, helyi gyárunkból való szállítás és a csomagolás önköltséges felszámítása mellett”. Végül Eger maga nyerte el a villamossági munkákat, annak köszönhetően, hogy a város megváltotta a villamostelepét, és a telep üzemeltetőjeként a versenytársaknál sokkal kedvezőbbben vállalhatta el a vezetékek kiépítését, ráadásul a világítótestek szállítását is teljesíteni tudta.

Az újonnan beszerzett bútorok mellett fontos részét jelentette a berendezésnek a tárgyalótermeknek a felszerelése, amelyet az építész, Wágner Gyula tervezett meg szintén. Ezeknek a tárgyalótermi bútoroknak és más berendezési tárgyakkal egy része fennmaradt s mai napig az igazságszolgáltatás működését szolgálja.

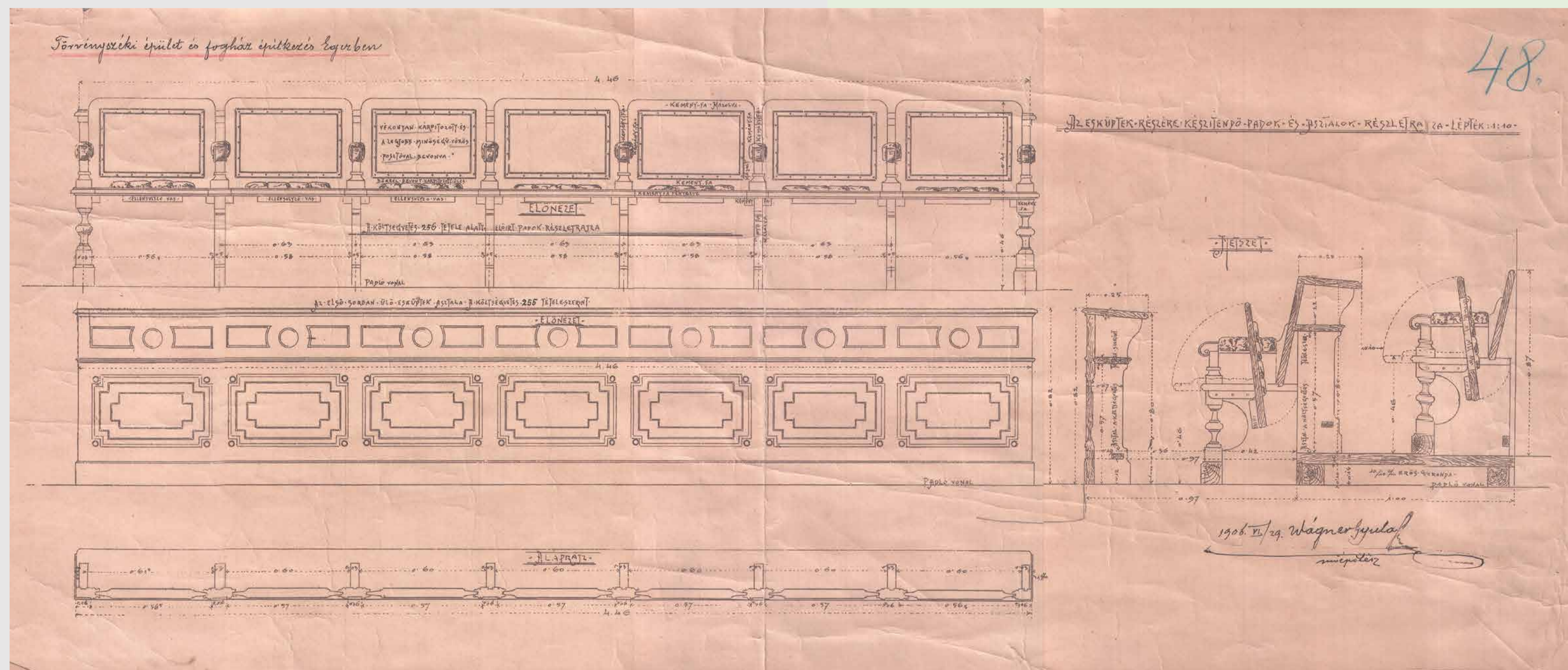
Tárgyalótermi berendezés tervrajza Wágneréktől. (Egri Törvényszék irattára)

Az eredeti berendezés néhány évtizeddel később a Törvényszék egyik tárgyalótermében. (OBH Műszaki Főosztály irattára)

A. Hozzat.		40338	
37.	57.	Polgári ismételtől feladottak... Földön... 8. 11. 200	
38.	5.	Földön... 16. 80	
39.	66.	Földön... 8. 528	
40.	1.	Földön... 16. 80	

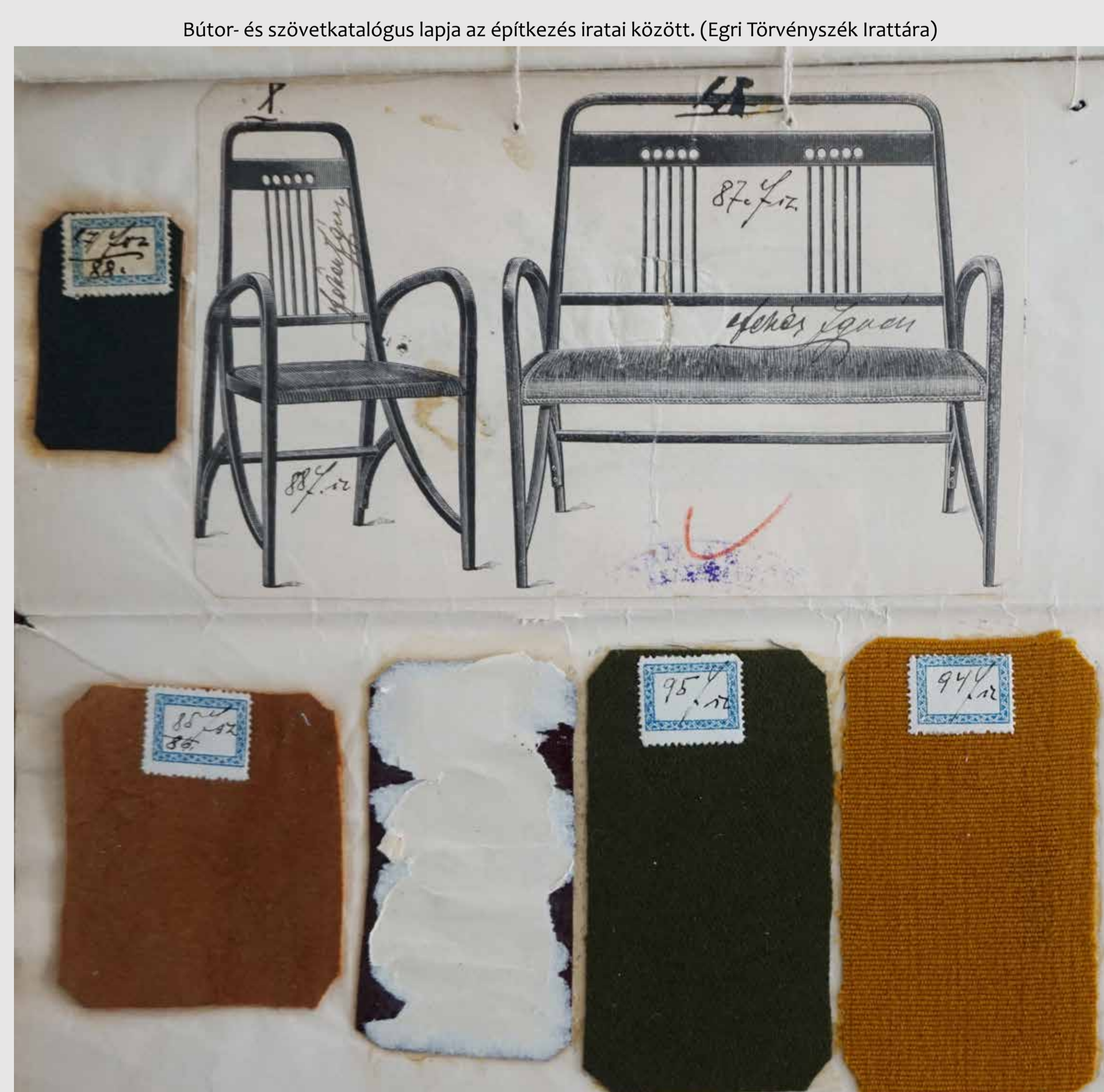
Részlet a berendezés költségvetési iratából. (Egri Törvényszék irattára)

Az esküdték padsora a főtárgyalóból, Wágner Gyula részlettervén. (Egri Törvényszék irattára)

Korabeli hamuzó az elnöki irodából. (Egri Törvényszék)

Bútor- és szövetkatalógus lapja az építkezés iratai között. (Egri Törvényszék irattára)

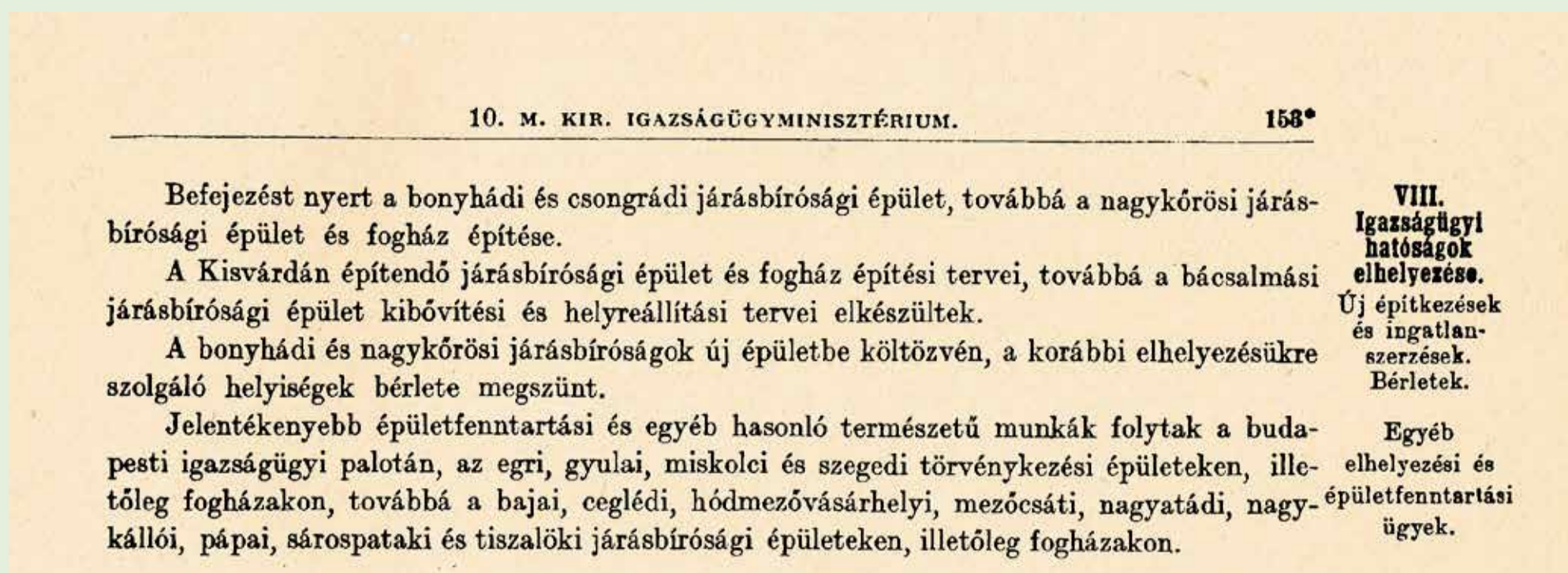
Eredeti tintartó az elnöki irodából. (Egri Törvényszék)

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

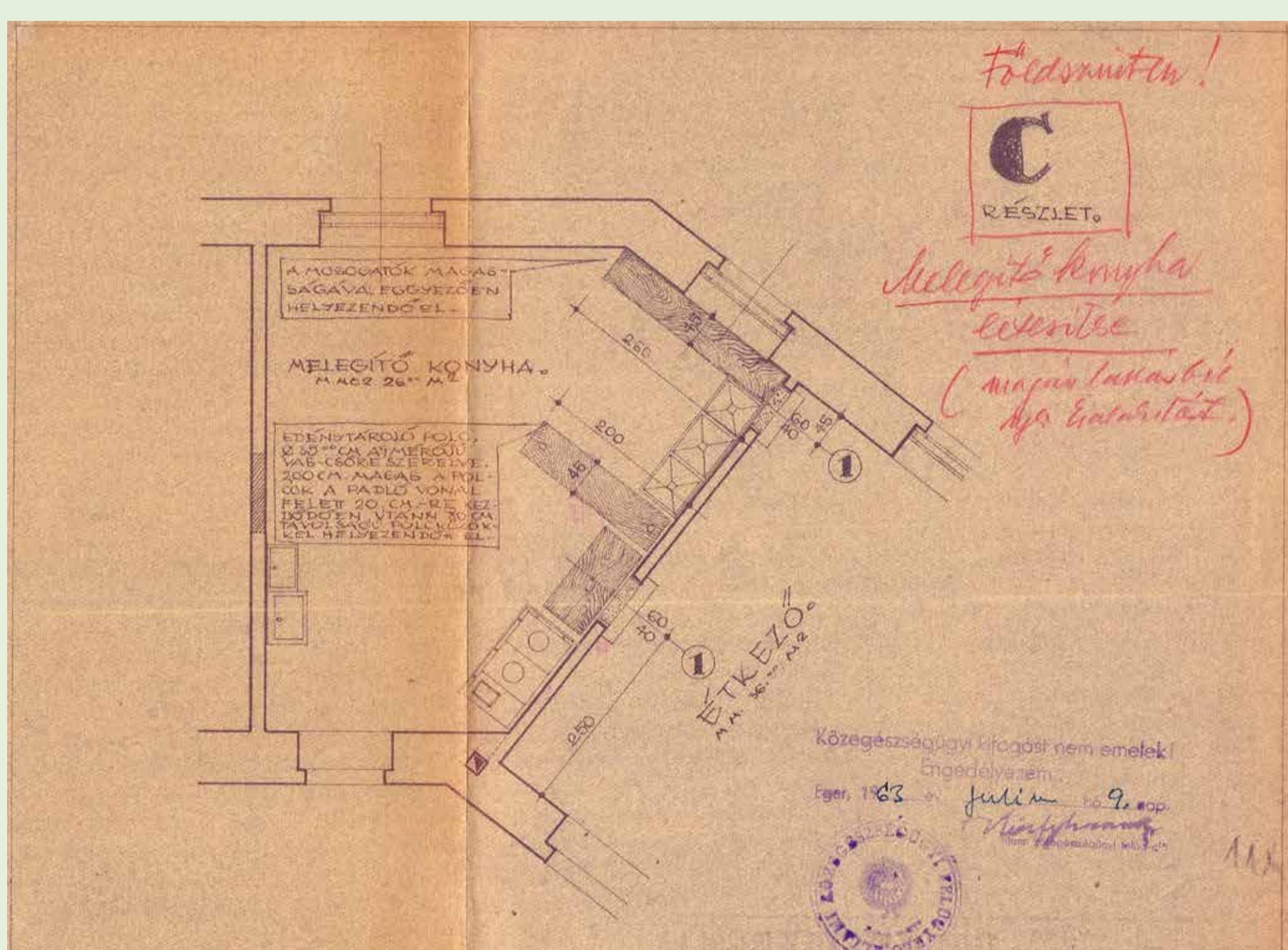
ÉPÜLETFELÚJÍTÁSOK AZ EGRI TÖRVÉNYHÁZ TÖRTÉNETÉBEN

Az 1931. évi statisztikai évkönyv igazságügyi építkezésekre vonatkozó adatai, közöttük az egeri épületfelújítás.

Az egeri Törvényszék épülete a szovjet hősi emlékművel. (Zempléni Múzeum)

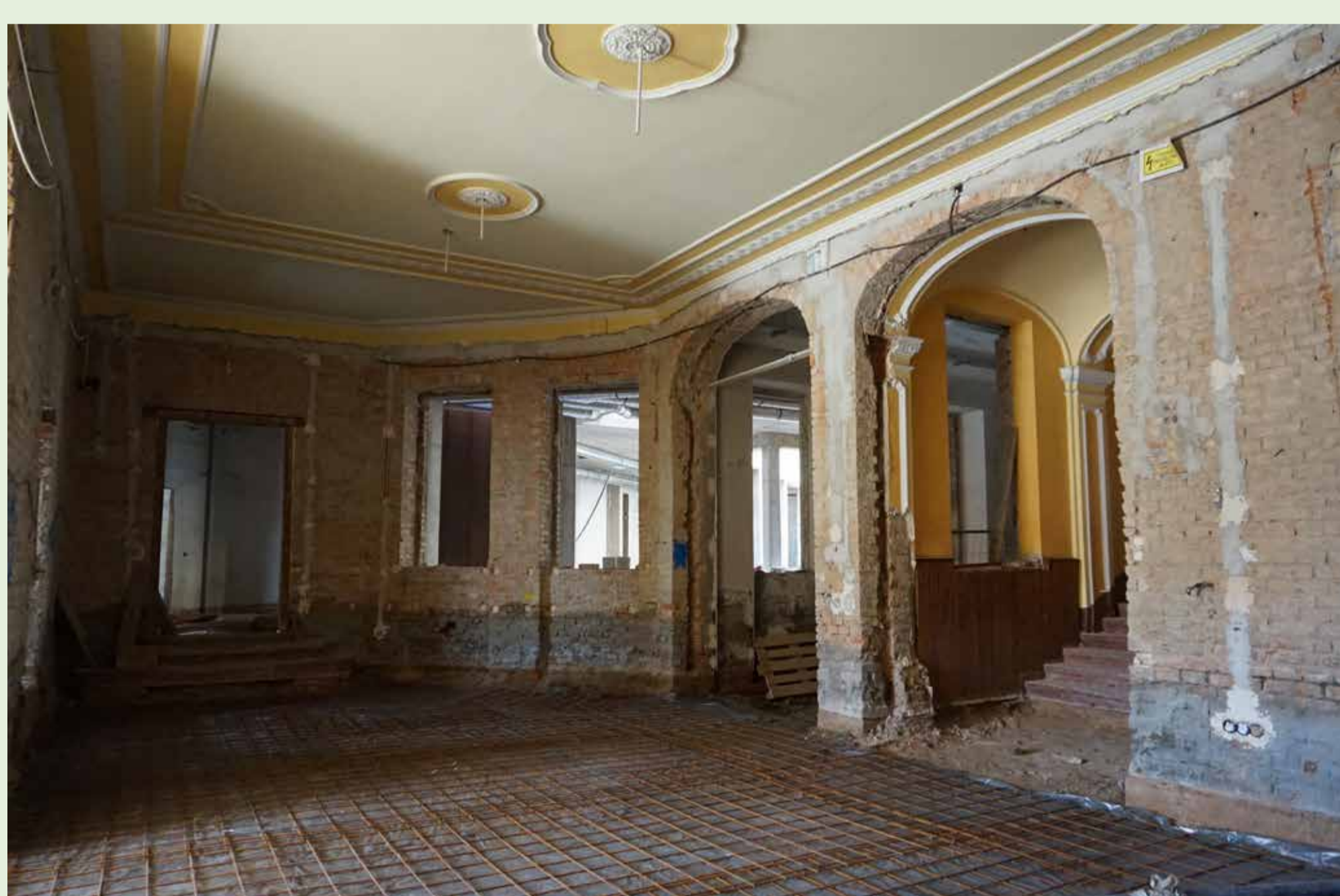
Melegítő konyha kialakításának 1961-ben készült terve a Törvényszék épületében. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

A homlokzat állapotáról készült felmérési fénykép részlete az 1980-as évekből. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

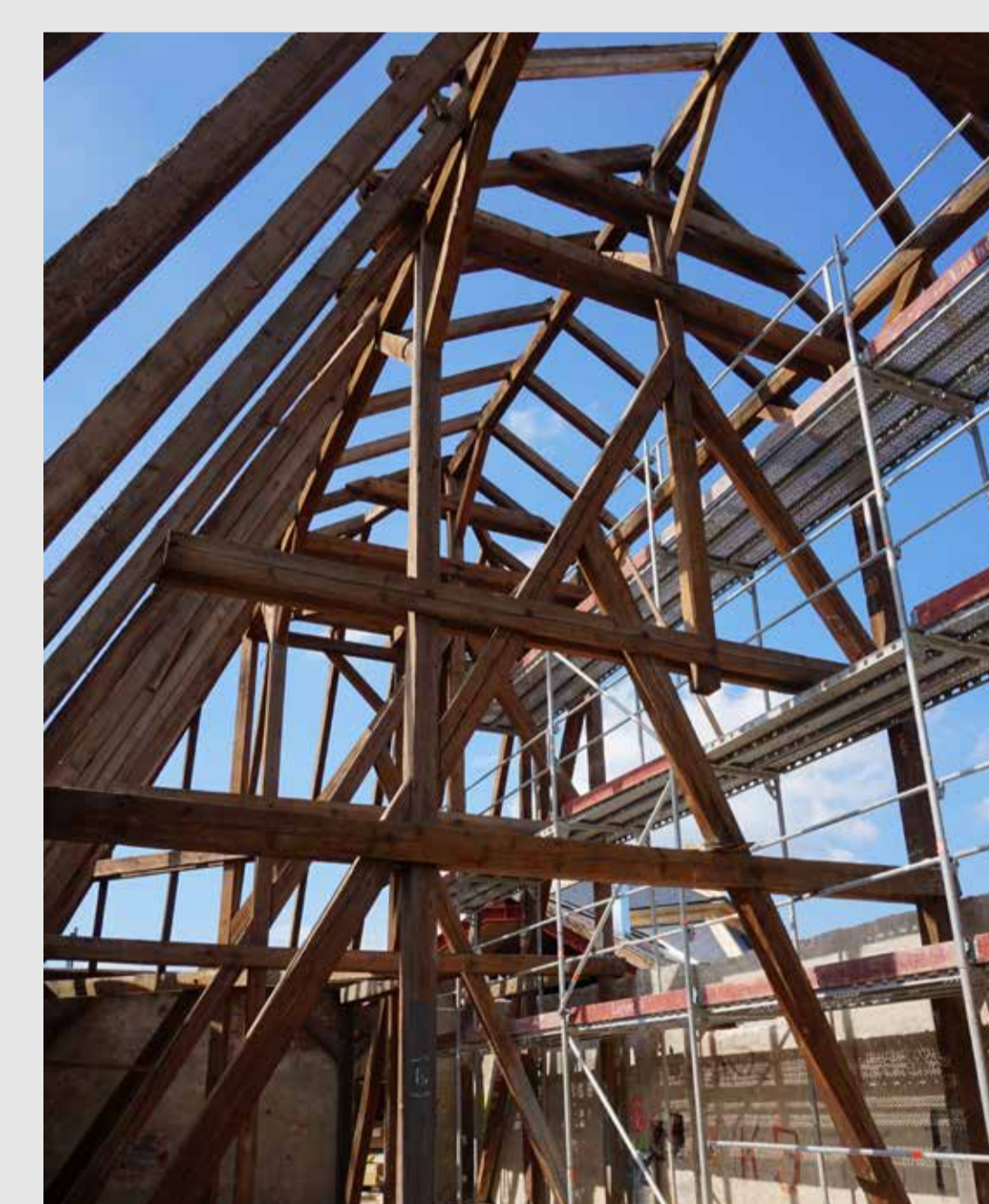
A Stúdió Északmagyarországi Tervező Kft. 2014-es homlokzatterve. (Egeri Törvényszék Irattára)

A Törvényszék előcsarnokának rekonstrukciós munkálatai. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

Rekonstrukciós munkálatok a Törvényszékben. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A Törvényszék tetőzetének átépítése. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

Rekonstrukciós munkálatok a Törvényszékben. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

Az elkészült épület belső udvari bővítése. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

Az elkészült épület főhomlokzatának részlete. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

Az elkészült épület főhomlokzatának részlete. (Megyeri-Pálffi Zoltán fotója)

Egy épület állapota a használatbavételtől kezdve folyamatosan romlik. E természetes folyamatot a rendszeres karbantartás, illetve a jelentősebb korszerűsítési és felújítási munkálatok hivatottak mederben tartani. Ez utóbbiakra a törvényház életében is akadt néhány példa az elmúlt évtizedekben.

Az 1931-es statisztikai évkönyv egyik adata például már jelentősebb felújítási munkákról számol be. A második világháborúban viszont nem érték jelentősebb sérülések a házat. A háború végén a szovjet katonai parancsnokság foglalta el az épületet, így a törvényszék kénytelen volt visszaköltözni az „Oroszlánba”. A megszállás alatt a telekkönyvi hivatal szobáit fürdőhelyiséggé alakították át a katonák számára.

A háború után eltávolították a homlokzat koronás kiscímereit, ez egyértelműen jelezte a közjogi változásokat. Az 1950-es években a belső terekhez is jelentősen hozzányúltak. A lakáshiány enyhítése céljából lakásokat alakítottak ki az épület első és a második emeleti hátsó folyosóin. Az 1960-as években elsősorban az épület műszaki állapotában következett be változás. Korszerűsítették többek között a mosdóblokkokat, a vízvezetékeket, a burkolatokat, a villamosberendezéseket, a tárgyalótermi légfűtést, illetve készült egy melegítőkonyha is.

Az évtizedek folyamán jelentősen leromlott a homlokzat állapota. 1977-ben ugyan elkezdődött a felújítás, de akkor még csak kisebb-nagyobb javításokat végeztek el. A munkálatok 1982-ben folytatódtak a homlokzat felújításának megtervezésével, azonban a magas költségek miatt a beruházást 1986-ra halasztották, és csupán védettóval látták el a járdákat az épület környékén. A külső és belső homlokzat felújítása végül 1986 nyarán valósult meg.

Az épület állapota, valamint az igazságügy fokozatos modernizációja megérelte a Törvényszék rekonstrukciójának gondolatát. Az Országos Igazságszolgálati Tanács 2008. február 5-i ülésén tárgyalta a bírósági épületek középtávú felújítási tervét, ebbe illeszkedett az egeri épület rekonstrukciója is.

2010 őszén hirdették meg a tervező kiválasztására a közbeszerzési eljárást, amelyet végül a Stúdió Északmagyarországi Tervező Kft. nyerte el. A felek 2010. december 1-jén írták alá a tervezői szerződést.

A rekonstrukció nem pusztán az épület felújítását jelentette, hanem a 21. századi műszaki és energetikai követelményeknek, továbbá az igazságszolgáltatás napjainkban egyre fontosabb szolgáltató jellegének és az eljárási jog változásainak való megfelelést is.

A kivitelezés 2015. november 23-án kezdődött meg. Az építető az Országos Bírósági Hivatal (OBH) volt, a kivitelező a debreceni székhelyű HUNÉP Universal Építőipari Zrt., valamint az egeri IMOLA Konstruktív Építőipari Kft.

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

AZ EGRI ÉS A HEVESI JÁRÁSBÍRÓSÁG

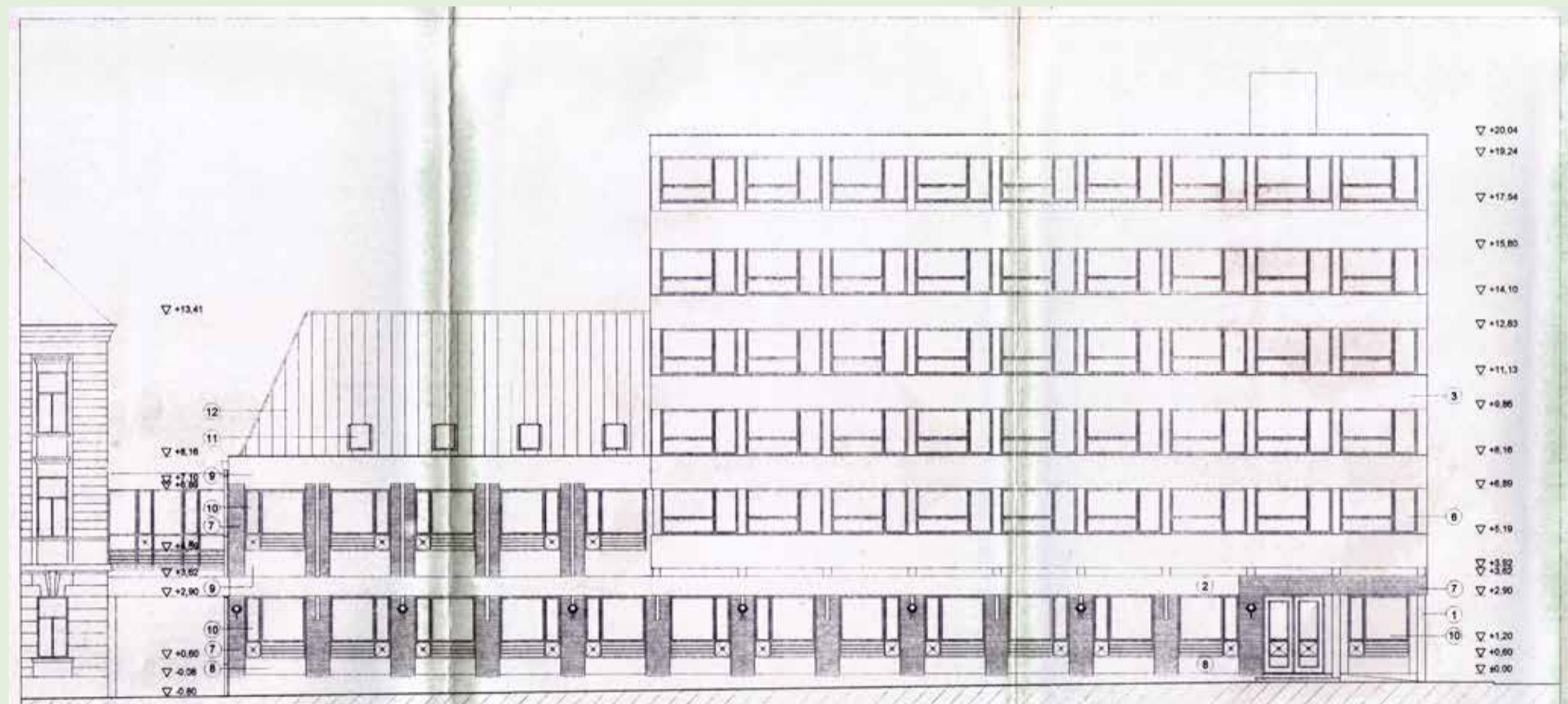

* (Egy palóc atyafi) jött a legközelebbi napokban városunkba, s a kir. járásbírósgot kereste. Az Eötvösféle házba érve, hol, tudomás szerint a bírósági helyiség létezik, kérdezte a palóc, hogy hol van a járásbíró ur. Mondják neki, hogy az emeletben. Epen az udvarban volt egy óriási lajtorja a tetőhöz támasztva; ami jó palócunk tehát neki megy, s kezd a lajtorján fölfelé haladni. „Hova megy keed?” kérdik tőle. „Hát im az emeletbe, a száógabíró uramhoz” – volt a palóc felelete.

A vásártéri Eötvös-ház emeleti szintjét foglalta el a járásbírósg. Az Eger című hetilap viccet is csinált ebből a helyzetből.

Az 1883-ban felépített járásbírósg épület és homlokzatának részlete az Eger partján. (Megyeri-Pálfi Zoltán fotója)

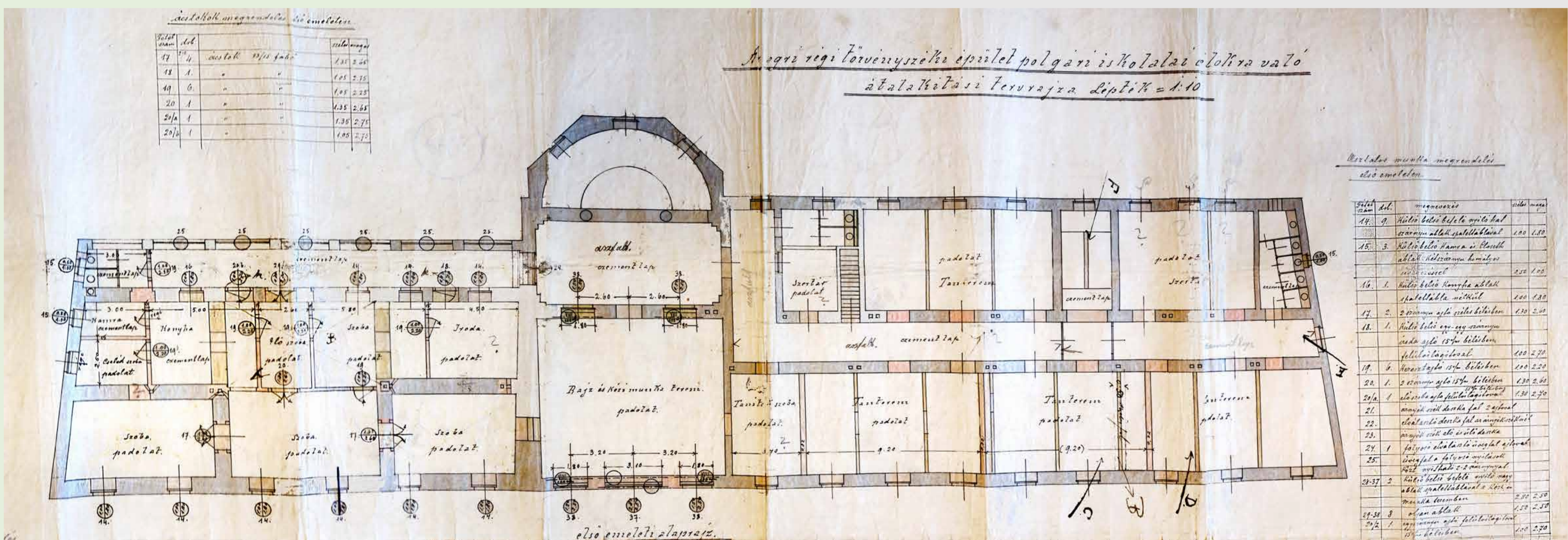
A Törvényház melletti banképület Rátkai Építészroda által készített átalakítási terve az Egeri Városi Bíróságrészére. (OBH Műszaki Főosztály)

Az Egeri Járásbírósg épülete a Törvényház mellett. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

Az Egeri Járásbírósg egyik tárgyalóterme. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

Az Oroszlán és az 1883-as járásbírósg épület átalakítási terve iskoláivá 1911-ből, miután a bíróságot átköltözték a Törvényházba. (MNL HML)

A Hevesi Királyi Járásbírósg 1925-ben emelettel bővített épülete.

A Hevesi Királyi Járásbírósg 1880-ban épült földszintes épülete. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

A Hevesi Járásbírósg egyik tárgyalóterme. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A Hevesi Járásbírósg mai épülete.

Felhasznált irodalom:
CSUTÓRÁS László: Törvénykezés. In: Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai. Heves vármegye, Országos Monographia Társaság, Budapest, 1909, 281–293.
SALLAI Tamás: A Heves Megyei Bíróságról emlékkönyve. Heves Megyei Bíróság, Eger, 2006.

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

A HATVANI ÉS A FÜZESABONYI JÁRÁSBÍRÓSÁG

A Hatvani Királyi Járásbíróság Orbán Ferenc által tervezett épülete korabeli képeslapon.

A kir. igazságügyminiszternek 39.595/1892. I. M. számú rendelete, a hatvani kir. járásbíróságnak telekkönyvi hatósággal való felruházása tárgyában.

Az 1871. XXXI. t.-cz. 24-ik §-ában nyert felhatalmazás erejénél fogva, a törvényhozás utólagos jóváhagyásának fentartása mellett, az egri kir. törvényszék kerületében levő hatvani kir. járásbíróságot saját területére, 1893. évi január 1-étől kezdve telekkönyvi ügyekben bírói hatáskörrel ruházom fel.

Kelt Budapesten, 1892. évi október hó 29-én.

Az igazságügyi Közlönyben megjelent rendelkezés a Hatvani Királyi Járásbíróság telekkönyvi hatósággal való felruházásáról.

Minisztertanácsi rendelet
A Magyar Népköztársaság minisztertanácsának 66/1952. (VIII. 9.) M. T. számú rendelete Füzesabonyi járásbíróság felállítás tárgyában.

1. 8. (1) Füzesabony székhellyel járásbíróságot kell felállítani.
- (2) A Füzesabonyi járásbíróság az egri megyei bírósághoz tartozik illetékessége a füzesabonyi járás területére terjed ki.
- (3) A 177.000/1950. (XII. 10.) I. M. számú rendelet módosul, hogy az egri járásbíróságnak a füzesabonyi járás területére megállapított illetékessége megszűnik.

A füzesabonyi bíróság felállításáról szóló rendelkezés a Magyar Közlönyben.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 21/1953. számú határozata

egyes bíróságok összevonásáról a bíróságok elnevezéséről és illetékességi területének megállapításáról

1. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Budapesti XVII. Kerületi Bíróságot a Pesti Központi Kerületi Bírósággal, a Budapesti XXI. Kerületi Bíróságot a Budapesti XXII. Kerületi Bírósággal, az Elnöki Járásbíróságot a Miskolci Városi Bírósággal, a Füzesabonyi Járásbíróságot az Egeri Városi Bírósággal, a Fehérgyarmati Járásbíróságot a Mátészalkai Városi Bírósággal, a Váradonányi Járásbíróságot a Kisvárdai Városi Bírósággal, a Kunszentmártoni Járásbíróságot a Ménfőutói Városi Bírósággal összevonja.
2. A megyei bíróságok elnevezése a Fővárosi Bíróság kivételével a megye nevére, a helyi bíróságok elnevezése – a városok esetében erre való utalással – a bíróság működésének igazságtételére.

A füzesabonyi bíróság megszüntető rendelkezés a Magyar Közlönyben.

A Hatvani Járásbíróság felállítása is az 1871–1872-es évekre datálható. Első elnöke Vitális Mór volt, aki mellett Kolosváry László bíraskodott, illetve Radó Vince írnokoskodott.

A Hatvani Királyi Járásbíróság a Gyöngyösi Királyi Törvényszék illetékességi területéhez tartozott 1876-ig, ezután – a gyöngyösi fórum megszüntetése miatt – az Egeri Királyi Törvényszék lett a fellebbviteli bírósága.

Az 1872-es indulásakor a hatvani Grassalkovich posztómanufaktúra épületében kezdte meg működését a járásbíróság, s egészen új épületének elkészültéig itt székelt. Ugyanebben az épületben kapott helyet az 1893. január 1-jén megszervezett telekkönyvi hatóság is.

A járásbíróság önálló épületének kérdése csak az 1920-as években merült fel. Az új járásbíróságot végül a régi városháza helyén építették fel 1924-ben. Az épület tervezője Orbán Ferenc építész-tanár volt, akinek a nevéhez számos igazságügyi építkezés kötődött ebben az évtizedben. A kivitelezést a Ring Építési Rt. végezte, amelynek munkásai az építkezés folyamán, tíz napos sztrájkjukkal sikerrel érték el a magasabb bér kifizetését.

A második világháború végén szovjet csapatok szállták meg a hatvani bírósági épületet megakadályozva ezzel az ítélezési tevékenység folytatását. A háború után helyreállított, fontosabb változás majd 1969. október 1-jével következett be val, ekkortól mint Hatvani Városi Bíróság működött tovább az intézmény.

2004–2005 között teljes rekonstrukción esett át az épület, amelyben ma is a Hatvani Járásbíróság székel.

A Füzesabonyi Járásbíróság 1952. szeptember 1-jén kezdte meg működését, s önálló épületet csak 1958-ban kapott. Itt 1984. január 1-jéig működött, ekkor összevonták az Egeri Városi Bírósággal. 1991-ben azonban újra létrehozták a Füzesabonyi Városi Bíróságot, amely részére ekkor – mivel 1985-ben eladták korábbi épületét – a Polgármesteri Hivatalban biztosítottak helyet. Azonban hamar kicsinek bizonyult ez a helyszín, ezért új bírósági épület felépítése vált szükségessé. Ez 2005–2006-ban készült el, s ma is ez ad otthont a Füzesabonyi Járásbíróságnak.

FÜZESABONYI JÁRÁSBÍRÓSÁG
Épült 1958-59.

A Füzesabonyi Járásbíróság számára emelt épület. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

A Füzesabonyi Járásbíróság mai épülete. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A Hatvani Járásbíróság mai épülete. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A Füzesabonyi Járásbíróság címertáblája. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

Részlet a Hatvani Járásbíróság épületéről. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

Orbán Ferenc, építész-tanár, 1874-ben Dóván született. Egyetemi tanulmányait a kir. József Miksa-egyetemen végezte, ahol 1897-ben kilencedik építészeti oklevelet nyert. Tanulmányainak befejezése után előbb néhai Czizler György műegyetemi tanár iródtábjában dolgozott, majd külföldi tanulmányutakat tett és 1896-ban Bécsben a fővármesteri hivatal építészeti osztályába lépett be, mint udvari segédmérnök. Rövidesen udvari mérnök lett és a bécsi Hofburg építkezésénél működött. Tervei szerint épült a schönbrunni második pálmaház, 1908-ban a budapesti m. kir. áll. felső építőiskola tanárává neveztek ki, ahol azóta is működik. Tervepályázati eredményei: tordai törvénykezési épület I. díj; balassagyarmati törvényszék III. díj; kolosvári városháza II. díj; rónaszegi törvényszék I. díj; gyöngyösi városháza III. díj; sepi-szentgyörgyi törvényszék I. díj. Kivételre került munkái: a beregyótfalui járásbírósági épület; a Horthy Miksa-utcai városi elemi és polg. iskola (Sándy Gyula) volt tanártársával együtt); a marosillyei járásbírósági épület; a brassói áll. főreáliskola kibővítése; a kőszegi járásbírósági épület; a hosszafalvai polg. fiúintézmény; a hatvani, hajdúszoboszlói, békéscsabai, hajdaböszörményi járásbírósági épületek; a szolnoki és nyíregyházi törvényszéki épületek kibővítései; a debreceni áll. fa- és fémipari szakiskola; a debreceni és kiskunfélegyházi járásbírósági épületek; a „Hangya” központi tárháztelepe Budapesten; a „Hangya” ipari r.t. albertfalvai gyártelepe; a törökszentmiklósi gözmalom r.t. új malomépülete; a mindszenti malom gabonafárháza és a malom kibővítése; a „Hangya” debreceni kirendeltségének tárháztelepe; ezenkívül három családi ház.

Szócikk Orbán Ferencről. (A magyar feltámadás lexikona, 1930)

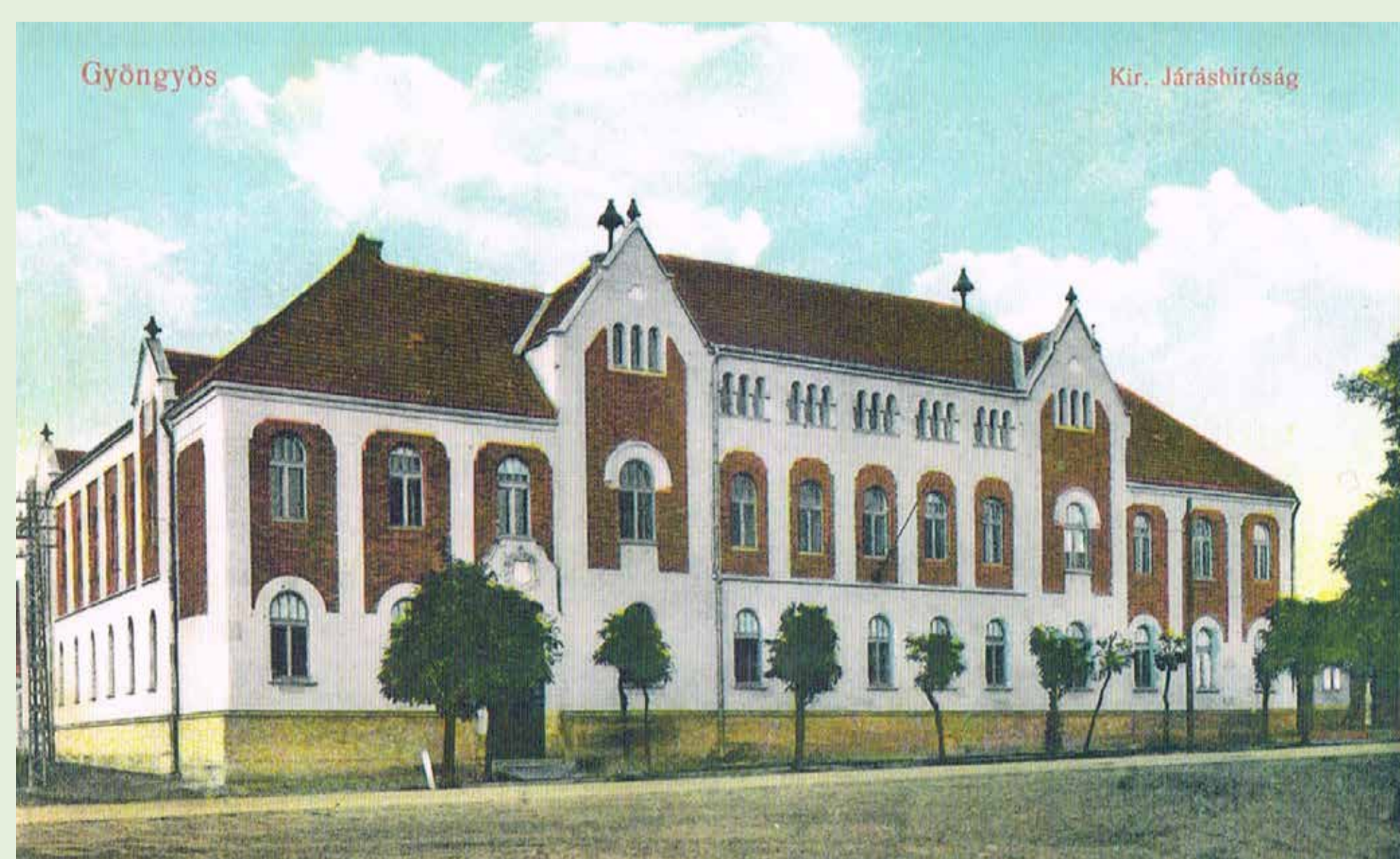
A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírósági történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Felhasznált irodalom:
CSUTORÁS László: Törvénykezés. in: Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai. Heves vármegye, Országos Monographia Társaság, Budapest, 1909, 281–293.
SALLAI Tamás: A Heves Megyei Bíróság emlékkönyve. Heves Megyei Bíróság, Eger, 2006.

EGRI TÖRVÉNYSZÉK

A GYÖNGYÖSI JÁRÁSBÍRÓSÁG

A Gyöngyösi Királyi Járásbíróság épülete. (Bartalos József és Szombath Tibor gyűjteménye)

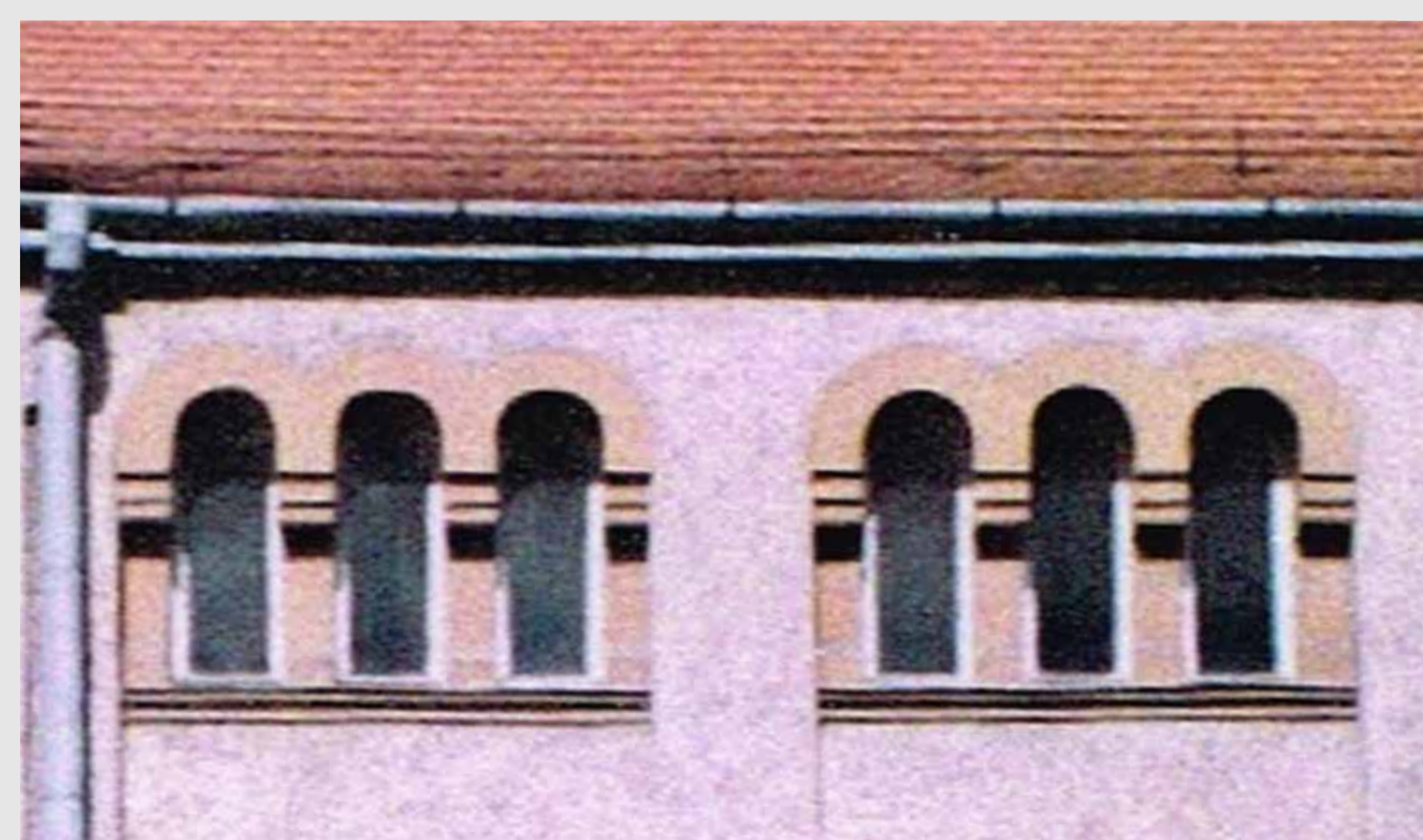
1871-es bírói kinevezések a Gyöngyösi Királyi Törvényszék illetékességi területén. Összevágott részletek a hivatalos lapból.

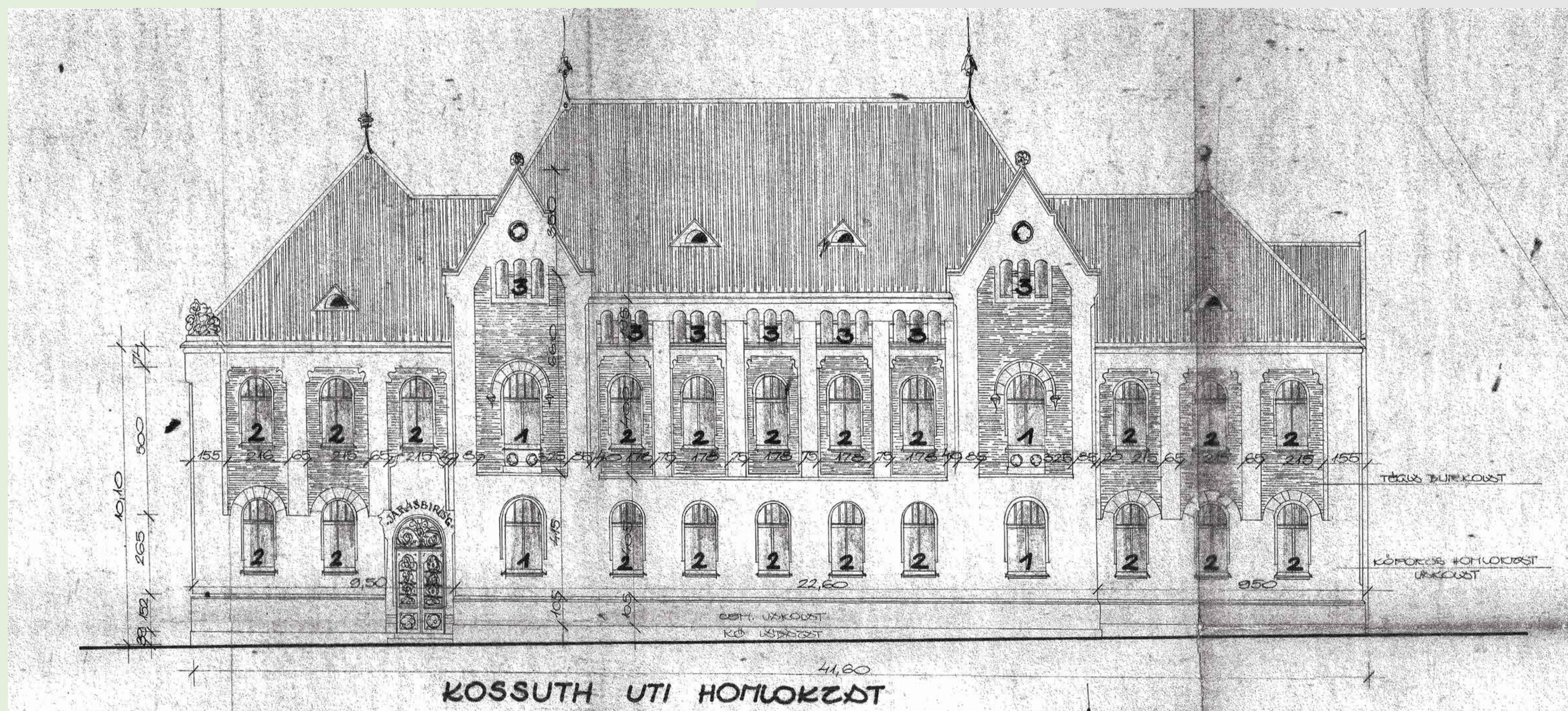
A bírósági épület az 1960-as években. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

Részletek a Gyöngyösi Járásbíróság épületéről. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotói)

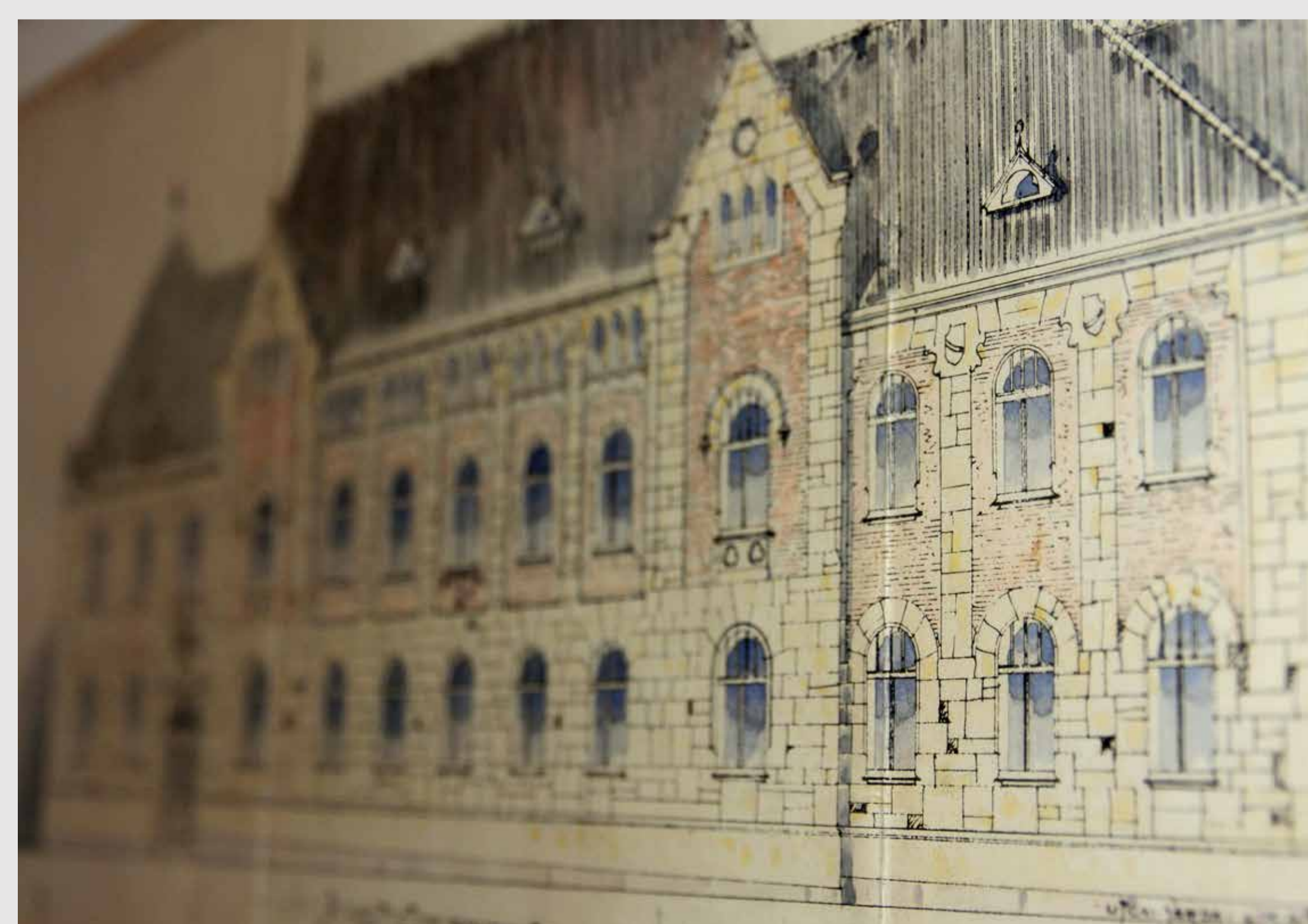
A homlokzat egyik karakteres részlete. (OBH Műszaki Főosztály Irattára)

A Gyöngyösi Járásbíróság homlokzati felújítási terve 1973-ból. (Gyöngyösi Járásbíróság Irattára)

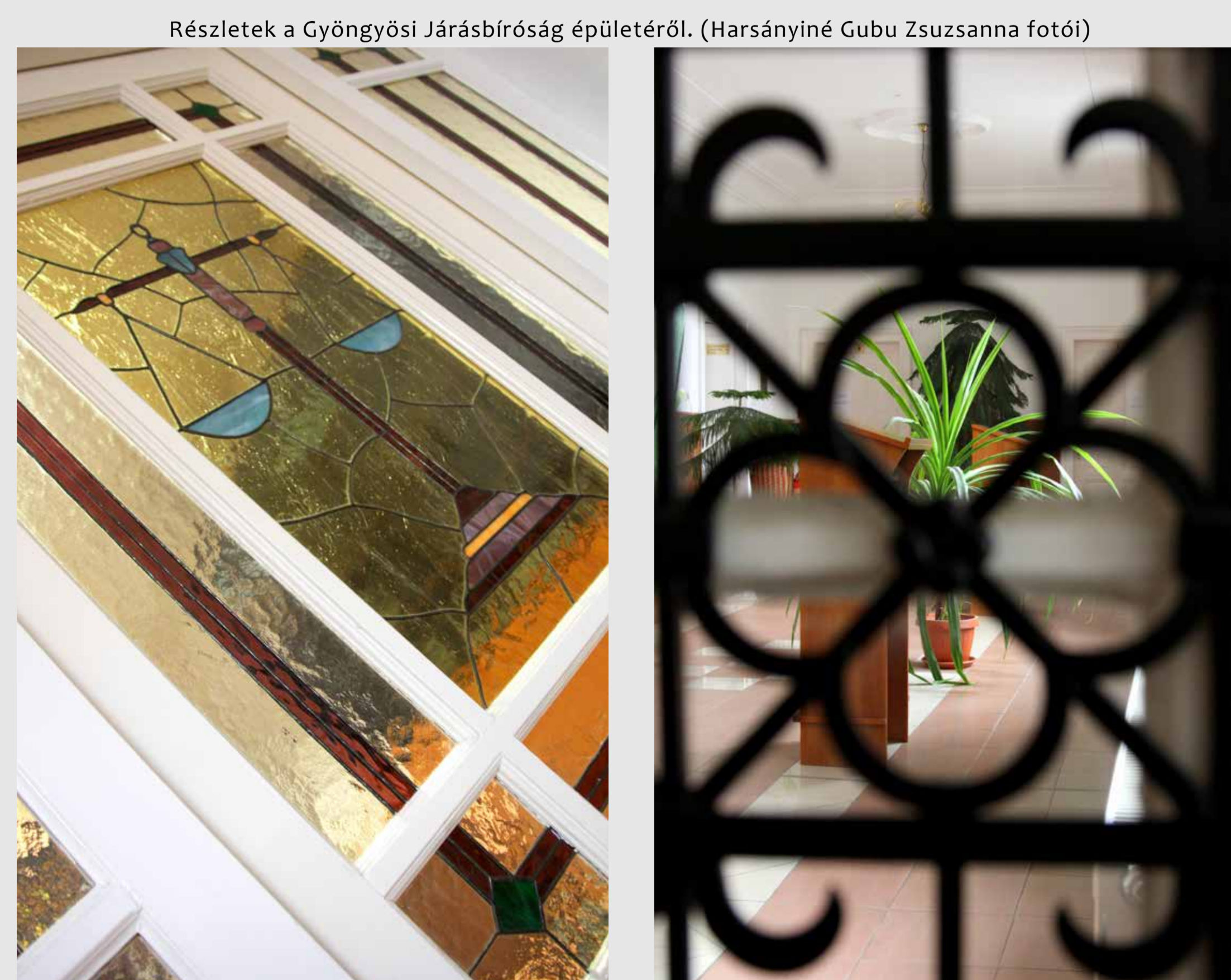

A Járásbíróság épülete napjainkban. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A Járásbíróság épületének eredeti, színezett homlokzatterve. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotója)

A kiállítás az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Ráth György bírói történelem és hagyományápolás pályázat keretében került megvalósításra.
Rendező: EGRI TÖRVÉNYSZÉK, 2018
Kutatás, szöveg, szerkesztés, grafika és tördelés:
© MEGYERI-PÁLFFI ZOLTÁN, egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Részletek a Gyöngyösi Járásbíróság épületéről. (Harsányiné Gubu Zsuzsanna fotói)

Felhasznált irodalom:
CSUTORÁS László: Törvénykezés. In: Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai. Heves vármegye, Országos Monographia Társaság, Budapest, 1909, 281–293.
SALLAI Tamás: A Heves Megyei Bíróság emlékkönyve. Heves Megyei Bíróság, Eger, 2006.